

Activité proposée par
la Maison de la culture yiddish – Bibliothèque Medem
13 avril 2020 ; <https://inderheym.yiddish.paris/>

jeux tirés du

DER YIDISHER

דער יידישער

טעם-טעם
טעם-טעם

La culture yiddish à la maison
היימישער יידיש-צענטער
Le meilleur remède
די בעסטע רפואה

גרויסע נייעס מיט גרינגע ווערטער (פֿאַר אָנהייבערס)

חתן-חתן מזל-טובּ!

גרויסער טאָג האָט מען אַ פֿאַר וואָכן דיסקוטירט אויב ער מעג עס טאָן צי ער טאָר ניט. אין זײַן אייגענער פֿאַרטיי זענען אויך נישט אַלע געווען אינשטימיק¹³. הייסט עס אַז דעם „גרינעם“ בירגערמייסטער איז די זאך אָנגעקומען מיט גרינע ווערעם¹⁴! צום סוף¹⁵ האָט דאָס אינערן מיניסטעריום¹⁶ באַשטימט אַז ער טאָר ניט. אַזוי ווי ער האָט ניט געפֿאַלגט דעם באַשלוס¹⁷, האָט מען אים אָפּגעשטעלט פֿון זײַן אַמט¹⁸ אַ גאַנצן חודש¹⁹. איצט דאַרף דאָס געריכט²⁰ באַשליסן צי די חתונה איז גילטיק²¹ צי ניט. אָבער זײַט זיכער אַז באלד וועט איר דאַרפֿן זיך אויסלערנען נאָך אַ נייעם אויסדרוק : כלה-פלה מזל-טובּ!

טייערע אָנהייבערס, שרעקט איינע ניט : דער דאָזיקער טעקסט איז ניט פֿול מיט העברעאישע! די ווערטער פֿונעם טיטל זײַנען אָבער אַ נייטיקער אויסדרוק² וואָס איר וועט זיך יאָ דאַרפֿן אויסלערנען. דעם 5טן יוני 2004 אין אַ קליין שטעטל אין דרום-פֿראַנקרײַך האָט דער בירגערמייסטער⁴ געפֿראָוועט⁵ צום ערשטן מאל אין פֿראַנקרײַך אַ חתונה צווישן צוויי מענער. די חתונה איז פֿאַרגעקומען אין ראָטהויז⁷ פֿונעם שטעטל בעגל⁸ און דאָס פֿאַרפֿאַלק⁹ האָט זיך געשווירן¹⁰ קעגנזייטיקע¹¹ הילף און ליבע פֿאַר דעם בירגערמייסטער נאָעל מאַמער¹², אַן אָנפֿירער פֿון דער עקאָלאָגישער פֿאַרטיי. איידער עס איז אָנגעקומען דער

1. khosn-khosn MAZL-TOV «Félicitations au marié et au marié» (référence à la célèbre chanson de mariage חתן-כלה מזל-טובּ khosn-kale MAZL-TOV «Félicitations au marié et à la mariée»/ «Congratulations to the groom and groom» (reference to the famous wedding song חתן-כלה מזל-טובּ khosn-kale MAZL-TOV «Congratulations to the bride and groom» 2. expression 3. DOREM sud/southern 4. maire/mayor 5. célébré/celebrated 6. kha'sENE mariage/wedding 7. mairie/town hall 8. Bègles 9. couple 10. juré/swore 11. réciproque/mutual 12. Noël Mamère 13. unanimes/unanimous 14. lui a donné du fil à retordre/gave him quite a headache 15. ... sof finalement/in the end 16. ministère de l'Intérieur/Interior Ministry 17. décision 18. suspendu de ses fonctions/suspended from his post 19. khoyDesh mois/month 20. tribunal/court 21. valide/valid.

5

אַ שפּיל פֿאַר אָנהייבערס

שפּריכווערטער-שפּיל

דער קאָמפּיוטער האָט (נאָך אַ מאל) צעמישט די שורות² און די שפּריכווערטער האָבן פֿאַרלאָרן דעם זינען³. געפֿין פֿאַר יעדן אָנהייב דעם פֿאַסיקן סוף⁴.

1. ווייט פֿון די אויגן – א. און ווייניק ברכות⁵.
2. זאָרג⁶ און יאָר – ב. זענען דער שפּיגל פֿון דער נשמה⁷.
3. אַנדערע צייטן – ג. נאָר ניט אַרויסטרייבן⁸ דעם דלות⁹.
4. אַ סך מלאָכות¹⁰ – ד. מאַכן גרוי די האָר.
5. דער שלאָף – ה. וואָשט די צווייטע.
6. איין האַנט – ו. איז דער בעסטער דאָקטער.
7. דער דאָקטער קען אַלץ – ז. אַ געזונטן גיט מען.
8. אַ קראַנקן פֿרעגט מען – ח. אַנדערע לייטן¹¹.
9. די אויגן – ט. ווייט פֿון האַרצן.

[ענטפֿער זײַט 8]

1. proverbes/proverbs 2. shures lignes/lines 3. sens/meaning 4. ... sof fin appropriée/suitable end 5. BROKHES bénédictions/blessings 6. soucis/worry 7. NESHOME âme/soul 8. chasser/drive out 9. DALES pauvreté/poverty 10. MELOKHES métiers/trades 11. מענטשן.

אַ בריוו פון לאַנדאָן

כאָטש די יידישקייט דאָ אין לאַנדאָן זענען אַ סך קלענער ווי אין פאַריז, זענען לעצטנס ביי אונדז פאַרגעקומען עטלעכע גאָר אינטערעסאַנטע אַקטיוויטעטן אַרום יידיש. איינע פֿון זיי איז געווען סוף' אַפּריל : דאָס איז געווען אַ מוזיקאַלישער ספּעקטאַקל וועגן דעם לעבן אינעם געוועזענעם יידישן „איסט-ענד“² פֿון לאַנדאָן.

מינעם אַ חבֿר, דעם ענגלישן פּאָעט סטיוון וואָטס¹, וואָס האָט אויך געהאַט אַ וויכטיקן אַנטייל אינעם „שטענצל-מוזיק“-פּראָיעקט, האָלט איך אין צוגרייט אַ צווישפּראַכיקע אויסגאַבע פֿון שטענצלס געקליבענע לידער וואָס וועט, אמ־רצה-השם¹, אַרויס איבער אַ יאָר. ס'איז טאַקע שוין לאַנג צייט אַז אַ גרעסערער עולם² זאָל זיך באַקענען מיט דער פּאָעזיע פֿון זייער אַן אינטערעסאַנטן, מערקווידיקן דיכטער, וואָס איז ווייניק באַוווּסט מחוץ³ די קליינטשיקע לאַנדאָנער יידישקייט.

חיקע ברוריה⁴ וויגאַנד (לאַנדאָן)

איבערן שבת⁵ נאָך מיטאַג, כדי⁶ צו לייענען פֿון דער יידישער ליטעראַטור און צו זינגען יידישע לידער (כאָטש היינט צו טאָג איז די גרופּע אַ ביסל קלענער ווי אין שטענצלס צייטן, ווען עס פֿלעגן קומען אַ הונדערט, צוויי הונדערט מענטשן אויף אַ „ליטעראַרישן שבת-נאַכמיטאַג“...). אָנהייב מיט זענען מיר טאַקע מיט אַ גאַנצער חבֿרה⁷ פֿון די „פֿרענד פֿון יידיש“ געאַנגען זען דעם ספּעקטאַקל. נאָך דער פֿאַרשטעלונג האָבן מיר געהאַט אַ פֿאַרלייגענונג פֿון שטענצלס פּאָעזיע סיי אויף יידיש סיי אין אַ נייער ענגלישער איבערזעצונג. צוזאַמען מיט

אויסגעשפּילט האָט דאָס אַ געניטע⁸ קלאַרינעטיסטקע און אַקטריסע (נייערע עשווערט⁹) פֿאַר אַ גרויסן עקראַן, וווּ מע האָט געוויזן אימאַזשן פֿונעם היינטיקן און אַמאָליקן ווינטשעפל¹⁰. דער ספּעקטאַקל, וואָס הייסט „שטענצל-מוזיק“ האָט אויך אַריינגענומען עטלעכע לידער פֿונעם יידישן דיכטער אַבֿרהם-נחום¹¹ שטענצל (1897-1983). ער האָט לאַנגע יאָרן געלעבט אין ווינטשעפל און אָנגעפֿירט מיטן לאַנדאָנער יידישן קולטור-לעבן. ער האָט געגרינדעט אַ גרופּע יידיש-ליבהאָבערס, „די פֿרענד פֿון יידיש“, וואָס קומען זיך נאָך אלץ צונויף,

א פֿערטל אין לאַנדאָן 1. Whitechapel 2. East End 3. expériméntée/experienced 4. Neyire Ashworth 5. Shabbat 6. כדי 7. shabes samedi/Saturday 8. KEDE'Y afin de/in order to 9. khevre groupe d'amis/group of friends (de/from חבֿר khaver ami/friend 10. Steven Watts 11. mi'RTSeshem si Dieu le veut/God willing 12. OYLEM public 13. mikhu'ts en dehors de/outside of 14. khayke brurye.

דער יידישער טעם-טעם

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פאַריזער יידישענער – מעדעם-ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט אייוועט, אַניק, גאַלדע, יצחק, מאָרי, נאַטאַליאַ, עוולין, פֿאַני, רובֿי.

DER YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
18, passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris
Tél. : 01 47 00 14 00
Fax : 01 47 00 14 47
tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם יידישן טעם-טעם
אויפֿן אינטערנעץ : www.yiddishweb.com

שטאַלץ דעם שם פֿון זייער שטאַט : דאָס וואָס פּאָסט פֿאַר אַנדערע גנבים פּאָסט נישט פֿאַר „אונדז ווילנער“. די שפּראַך פֿון די דערציילונגען איז דער אמתער²⁹ ווילנער דיאַלעקט, פֿול מיט לאַקאַליזמען און מיטן לשון³⁰ פֿון דער דאָרטיקער אונטערוועלט. די העלדן באַשיטן זיך מיט אַזעלכע בילדערישע קללות³¹ ווי : „מ'זאָל דיר אַרויסשרויפֿן“ די פֿיס און אַריינשטעלן שוועבעלעך³² אָדער „מ'זאָל נוצן דינע קישקעס אויף הענגען וועש“. קאַרפּינאָוויטשעס מעשיות האָבן שטענדיק אויסגעדיקט זיין בענקשאַפֿט צו דער היימטשאַט וועגן וועלכער ער זאָגט : „איך בין געשוואַמען אין ווילנע ווי אַ פֿיש אין דער ווילנע“³³.

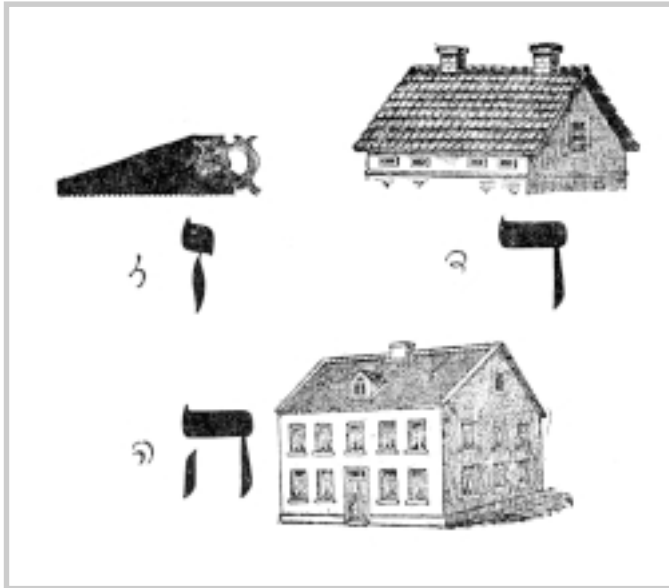
29. PARNOSE ... gagne-pain/livelihood 30. le beau/handsome 31. pigeon, poire/sucker 32. matou/tomcat 33. pickpockets 34. voleurs/thieves 35. délinquants/crooks 36. gros bras/toughs 37. E'MESER authentique/genuine 38. Loshn language/language 39. KLOLES malédictions/curses 40. dévisser/unscrew 41. allumettes/matches 42. rivière de Vilna/river of Vilna.

[סוף פֿון זייט 2]

דערציילונגען, בייזם ווילנער דורכאויס, איז אַרויס אין 1967. אין די שפּעטערדיקע יאָרן האָט ער פּובליקירט נאָך אַ פּאַר בענד מיט דערציילונגען אויף דער זעלביקער טעמע. ווי אַ פרנסה-אַרבעט³⁴ איז ער געווען דער סעקרעטאַר פֿונעם ישראלידיקן פֿילהאַרמאָנישן אַרקעסטער, נאָכגייענדיק אַזוי זיין טאַטנס טעאַטראַלישע טראַדיציע. די יידישע גנבים און פּראַסטיטוטקעס פֿון קאַרפּינאָוויטשעס דערציילונגען זינגען זאָפֿטיקע געשטאַלטן, מיט אַזעלכע נעמען ווי לייקע די שוואַרצע, משה קראַסאָוויטשיק³⁵, צאַלקע דער פֿרענער³⁶ און נאָטקע דער קאַטער³⁷. כאָטש זיי זינגען שנאָרערס און שלעפּערס, קעשעניקעס³⁸, מאַרוויכער³⁹, בלאַטע⁴⁰ און שטאַרקע⁴¹, האָבן זיי פֿעסטע מאַראַלישע פּרינציפּן. זיי האַלטן אויף מיט

[ענטפֿער פֿון זייט 5]

שפּיל פֿאַר אָנהייבערס : 1. ט. 2. ד. / 3. ת. 4. א. 5. ו. 6. ה. 7. ג. 8. ז. 9. ב.

אַ רעטעניש!

טרעפֿט, וואָס זײַנען די ווערטער !

1. devinette/riddle.

[ענטפֿער זײַט 8]

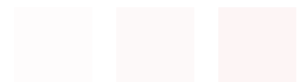
5

אָזוי האָבן ייִדישע קינדער זיך אַ מאָל געלערנט דעם
אַלף־בית! די דאָזיקע בילדער קומען פֿון אַן
אַמעריקאַנער לערנביכל די נײַע ייִדישע שול פֿון
י. לעווין, ניו־יאָרק, 1916.

1. ALEF-BEYS alphabet viddish/Yiddish alphabet.

אַ וויץ

עס פֿלײַען אַרום דער וועלט הײַנט צו טאָג אויף אינטערנעץ אַ סך וויצן. מיר האָבן געפֿונען איינעם, וואָס האָט צו טאָן מיט
דער ייִדישער טראַדיציע און וואָס דערמאָנט אויך אין דעם אַרטיקל „שטיין און גיין“ (ז' 3)

דער יונגער רבֿ צום אַלטן יאָסל אַהיים. דער אַלטער ליגט אין בעט ;
ער איז גאָר שוואַך און ס'איז אים שווער צו רעדן. דער רבֿ דערציילט
אים ווער ער איז און וואָס ער וויל וויסן :
– די העלפֿט פֿונעם עולם שטייט בײַ שמע־ישׂראל.
– נישט דאָס איז דער מינהג, קרעכצט" דער אַלטער.
– די אַנדערע העלפֿט פֿונעם עולם זיצט בײַ שמע־ישׂראל.
– נישט דאָס איז דער מינהג, קרעכצט ער וויטער.
– און אַלע שרײַען מיט אַ מאָל און זידלען און קריגן זיך צי מע דאַרף
שטיין אָדער זיצן.
דער אַלטער יאָסל גיט אַ שמייכל און זונע אויגן פֿינקלען" :
– אַט דאָס איז דער אמתער מינהג !

אין אַ קליינער שטאָט אין אַמעריקע איז דאָ אַ ייִדישע שול". אין דער
שול איז דאָ אַ נײַער רבֿ – אַן ערנסטער יונגער־מאַן וואָס וויל זיין
זיכער אַז בײַ אים אין שול איז אַלץ לױט" דער טראַדיציע. בעת" דעם
דאוונען, ווען עס קומט צו שמע־ישׂראל, באַמערקט ער אַ מאַדנע"
זאָך : די העלפֿט פֿונעם עולם" שטייט אויף און די אַנדערע העלפֿט
בלייבט זיצן. די וואָס שטייען שרײַען אויף די וואָס זיצן און
פֿאַרקערט" – די וואָס זיצן זידלען" די וואָס שטייען. וויל דער יונגער
רבֿ וויסן ווער עס איז גערעכט" לױט דער אמתער" טראַדיציע. זאָגט
מען אים ער זאָל פֿרעגן בײַם אַלטן יאָסל, אײַנער פֿון די גרינדערס"
פֿון דער שול, און וואָס קען בעסער פֿאַר אַלעמען די אַלטע מינהגים".
יאָסל איז שוין אַלט 98 יאָר און קען נישט מער קומען אין שול. גייט

1. ici/here 2. ROV rabbin/rabbi 3. sérieux/serious 4. selon/according to 5. BEYS au cours de/during 6. prière/prayer
7. shma-YISROEL Shema 8. étrange/peculiar 9. OYLEM assistance/people 10. inversement/conversely 11. invectivent/curse, berate
12. qui a raison/who is right 13. E'MESER véritable/real 14. fondateurs/founders 15. MINHOGIM coutumes/customs, sing. מינהג MINEG
16. gémit/groans 17. scintillant/twinkle.

[ענטפער פֿון זייט 5]

דער דאָך, די זעג, דאָס הויז.

ידישער סודאָקו¹

ה	ט		ה	א	ז	ב
ה		ד		ט	ו	
	א		ח			
		ט	ד		ה	
א	ח	ד	ה	ו	ב	ט
	ט		ב	א		
			ז		ג	
	ז	ג		ד		ה
ב	ה	ו	ג		ז	ד

איר קענט שוין אפשר² דאָס יאָפּאַנישע לאַגיק־שפּיל „סודאָקו“, וואָס איז לעצטנס געוואָרן זייער פּאָפּולער. דער ציל³ פונעם שפּיל איז אויסצופילן אַ דיאַגראַם⁴ מיט ציפֿערן פֿון 1 ביז 9. דער דיאַגראַם באַשטייט פֿון 81 קעסטעלעך⁵ איינגעסדרט⁶ אין 9 שורות⁷, 9 קאָלאַנעס און 9 קוואַדראַטן⁸ צו 9 קעסטעלעך. אין יעדער שורה, אין יעדער קאָלאַנע און אין יעדן קוואַדראַט דאַרף מען אַריינשרייבן די ציפֿערן פֿון 1 ביז 9, נאָר יעדער ציפֿער מעג פֿאַרקומען בלויז איין מאל. אַנשטאָט⁹ ציפֿערן האָבן מיר דאָ געניצט 9 ייִדישע אותיות¹⁰ פֿון „א“, ביז „ט“:

א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט.

מיר האָבן שוין אַריינגעשריבן עטלעכע אותיות, עס בלייבט איין אויסצופילן דעם גאַנצן דיאַגראַם !

1. Sudoku 2. EFsher peut-être/perhaps 3. but/aim 4. grille/grid 5. cases/boxes 6. A'YNGESADERT disposés/arranged 7. shures lignes/lines ; sing. shure 8. carrés/squares 9. à la place des/instead of 10. OYSYES lettres/letters ; sing. אות Os.

(סוף פון זיט 1)

8

טאָקע פֿאַר אַלע יאָר אין נאָוועמבער (פֿאַר חנוכה) זינט 1947 און האָט צוגעצויגן גרויסע מבינים³⁸ אויף אַ סך געביטן³⁹, אפֿילו⁴⁰ עטלעכע נאָכעל־פרייז לאַורעאַטן. לעצטנס איז אַרויס אַ בוך מיטן טיטל די גרויסע דעבאַטע צווישן לאַטקע און דער גרויסער זאמלונג עסייען וועגן אַט דער דערהויבענער טעמע. אויב איר ווילט זיך באַטייליקן⁴¹ אין דער דעבאַטע, שרייבט אונז איער מיינונג !

מע רופֿט איהם ישראל⁴² דערפֿאַר וואָס ער האָט אַלע מאל געוואַלט זען גוטסקייט בני ייִדן, איז געווען קעגן דעם מינהג. ער זאָגט אָבער אז ייִדן טוען דאָס נישט דערפֿאַר וואָס זיי האָבן ליב קאַרטן, נאָר ווילן זיי ווילן זיך צוגעוויינען⁴³ צו בלייבן וואָך שפּעט בני נאָכט, כדי זיי זאָלן קענען לערנען תורה⁴⁴.

נאָך אַ מינהג – כאַטש נישט פֿון די אוראלטע צייטן – האָט מען איינגעפֿירט אין אַמעריקע. איין מאל אַ יאָר פֿאַרזאַמלען זיך לערערס און סטודענטן פֿונעם באַרימטן אוניווערסיטעט פֿון שיקאַגאָ, כדי צו הערן אַ דעבאַטע צווישן פֿילאָסאָפֿן, סאָציאלאָגן, מאַטעמאַטיקער, אא”וו, וועגן דער ברענענדיקער פֿראַגע : וואָס איז בעסער, לאַטקעס אָדער דער המר־טאָש⁴⁵ ? דאָס איז נישט קיין אויסגעטראַכטע מעשה. די דעבאַטע קומט

וואָס מען עסט לאַטקעס און פֿאַנטשקעס⁴⁶ : כדי⁴⁷ צו דערמאָנען דעם בויםל דאַרף מען עסן געפרעגלטע⁴⁸ שפיין. אויך דער מינהג פֿון שפּילן אין דריידל איז פֿאַרשפּרייט צווישן אַנדערע פֿעלקער. אַרבעטלאָגן האָבן געפֿונען דריידלעך אין אַלטן רוים. אין דעטשאַנד אין מיטל־עלטער⁴⁹ זיינען געווען דריידלעך, מיט וועלכע מע האָט געשפּילט פֿאַר געלט, מיט די אותיות⁵⁰ SNGH, וואָס האָט געמיינט „שטעל, נעם (אָדער : נישט), גאַנץ (אָדער : גיב), האַלב“. אויך ייִדישע קינדער שפּילן אזוי אין דריידל, מיט די אותיות „נ ג ה ש“. צו געבן דעם שפּיל אַ רעליגיעזן באַטייט⁵¹, האָט מען אויסגעטייטשט⁵² די אותיות ווי „נס גדול היה שם“ („א גרויסער נס איז דאָרט געווען“). די דערוואַקסענע פֿאַרברענגען די לאַנגע חנוכה־נעכט שפּילנדיק אין קאַרטן. מען ווייס נישט גענוי פֿאַר וואָס דאָס איז געוואָרן אַ מינהג ווילן אין אַלגעמיין האַלטן נישט די רבנים⁵³ פֿון קאַרטן־שפּילן. דער באַרימטער רבי⁵⁴ ר’ לוי־יצחק באַרדיטשעווער⁵⁵, וועמען

38. beignets/doughnuts 39. KEDE'y afin de/in order to 40. frits/fried 41. Moyen Âge/Middle Ages 42. OYSYES lettres/letters 43. signification/meaning 44. interprété/interpreted 45. NES GODL HOYO SHOM 46. RABONIM rabbins/rabbis 47. REBE rabbi 48. REB LEYVI-YITTSKHOK... Lévi-Isaac de/of Berditchev 49. OYEV-YISROEL ami des Juifs/friend of the Jews 50. s'habituier/get used to 51. TOYRE Torah 52. HOMEN-TASHN gâteaux traditionnels de Pourim/traditional Purim pastries 53. MEVINIM experts ; sing. מבין MEYVN 54. domaines/fields 55. AFILÉ même/even 56. The Great Latke-Hamantash Debate (Univ. of Chicago Press, 2005) 57. prendre part/take part.

דער ייִדישער טעם־טעם

דער ייִדישער טעם־טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַרזער ייִדיש־צענטער – מעדעם־ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט זשיל, יצחק, מאַרי, נאַטאַליאַ, עוולין, רובי.

DER YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem

18, passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris

Tél. : 01 47 00 14 00

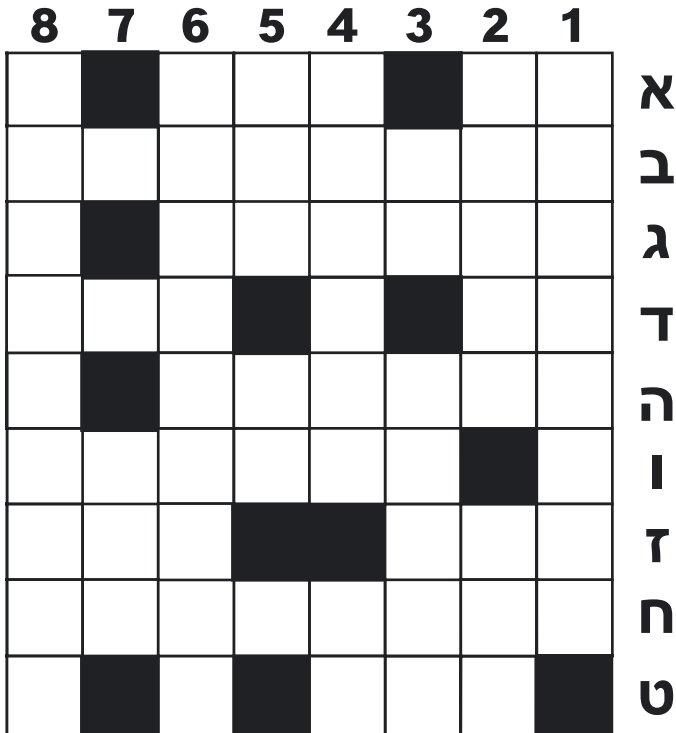
Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם ייִדישן טעם־טעם אויפֿן וועב־זייטל yiddishweb.com

קעסטלשפיל פֿאַר קענער

אין דעם קעסטלשפיל ניצט מען ניט קיין נקודות (א = אַ = אָ) און ניט קיין סוף-אותיות (נ = ן). וו, יי, כּ, און וי רעכענען זיך יעדער ווי איין אות.

דעפֿיניציעס

האַריזאָנטאַל

- א. גיפֿט¹ אויף לשון-קודש² – מיט דעם קען מען (חלילה³) אָפּשניידן אַ קאַפּ.
- ב. רומענישע פּאַלענטאַ.
- ג. ווען מע הערט אויף עס צו טאָן מער ווי איין מינוט שטאַרבט מען.
- ד. אַ לשון-קודשדיק וואָרט וואָס מיינט „בלויז, נאָר“, און זאָגט זיך אַרויס ווי דער נאָמען פֿון אַ ים-חיה⁴ וואָס לויפֿט קרום – נישט דין.
- ה. אַ טייל פֿון אַ בגד⁵ וווּ מע קען אַרײַנטאָן אַ סך זאַכן ווי געלט, נאָזטיכלעך, אאַז״וו.
- ו. דער וואָס וווינט אין טריר.
- ז. ריכטיקער אויסלייג פֿון „טאַמע“ (אומריין, זינדיק) – „בערג פֿון...“ אין לשון-קודש (אַ וואָרט וואָס זאָגט זיך אַרויס ווי דער באַרימטער אַרץ־ישראלדיקער⁶ טאַנץ).
- ח. קלאַנגען פֿון שלאַנגען.
- ט. אותיות⁷ וואָס באַטרעפֿן 300, 30 און 5.

ווערטיקאַל

1. אַזוי רופֿט מען אַ ייִגל, וואָס קען זיך נאָך ניט אָפּווישן די נאָז.
2. אַ צווייטער דימינוטיוו פֿון מאָטל – אימפּעראַטיוו צווייטע פּערזאָן אין איינצאַל פֿון דעם ווערב מישן.
3. וואָס זאָגט אַ ציג ? – פּאַזע, באַזונדערער מאָמענט אין אַן אַנטוויקלונג.
4. וואָס טראָגן מענער אונטער אַן אָנצוג אָדער אַ רעקל – אינציאַלן פֿון עלייה-שלום⁸.
5. יעדער איינער, אָן אויסנאָם – אינציאַלן פֿון אַ שטאַט אין אַמעריקע וואָס מע רופֿט זי „דער גרויסער עפל“.
6. אַ הויז פֿאַר קינדער וואָס האָבן נישט מער קיין טאַטע-מאַמע.
7. כּבֿוד⁹, האָנאָר.
8. פֿרייען וואָס האַלטן אַ שענק¹⁰.

דער ענטפֿער אינעם קומענדיקן נומער

1. poison 2. Loshn-Koydesh hébreu/Hebrew 3. kholile que Dieu préserve/God forbid 4. YAM-KHAYE animal marin/sea animal 5. BEGED vêtement/garment 6. ERETS-YISRO'ELDIKER israélien/Israeli 7. OYSYES lettres de l'alphabet/letters of the alphabet, sing. os 8. OLEVASHOLEM qu'il repose en paix/may he rest in peace 9. KOVED honneur/honor 10. bistrot/tavern.

גלאַסאַר קאַרטנשפיל

די קאַרט (ן)	carte/card
די טאַליע (ס)	paquet, jeu/pack, deck
טאַשן	battre/shuffle
שניידן	couper/cut
אויסוואַרפֿן	donner/deal
געווינען	gagner/win
פֿאַרלירן, פֿאַרשפילן	perdre/lose
שווינדלען, דרייען	tricher/cheat
בלאַפֿן	bluffer/bluff
דער קאָן	mise ; partie/stake; hand
דער טויז (טייז)	as/ace
דער קאַליר (ן)	couleur/suit
שעל, שערל, קאַראַ	carreau/diamonds
רויט, האַרץ, לב [LEV]	cœur/hearts
גריין, שיפע	pique/spades
אייכל, טרעף, צלם [TSEYLEM]	trèfle/clubs

לאָמיר זיך שפילן...

קעסטלשפיל פֿאַר קענער

אין דעם קעסטלשפיל ניצט מען ניט קיין נקודות' (א = אַ = אָ) און ניט קיין סוף־אותיות' (ג = וו, יי, יי, און וי רעכענען זיך יעדער ווי איין אות.

דעפיניציעס

האַרזאָנטאַל

א. דער גרעסטער משלים־שריטער אויף יידיש, מיטן נאָמען אליעזר' (1880 - 1932).

ב. ניט ניין - פֿריער ווי, פֿאַר דעם ווי.

ג. פֿאַנעטישער אויסלייג פֿון „כלי־זמרי“.

ד. אינציאלן פֿון „שפראַך פֿון דער הייליקייט“ אויף העברעיש

- אַרבעט ווי אַ לערער אָדער ווי אַ לערנער.

ה. שטעכלקע, שטעכיק געוויקס.

ו. חוש־הריח, פֿעקייט צו שמעקן - האַלבע פֿרייד.

ז. מאַגער, אויסגעטריקנט - פֿרוכט.

ח. אַ סך געזאַלצן וואַסער - זיין אָפּשטויסנדיק, איבלען.

ט. קליין בייםל, קוסט' - באַליבטע קאַרטנשפיל צווישן אַמאָליקע רוסישע יידן.

ווערטיקאַל

1. קוקנדיק קרום.

2. צוועק, רעזולטאַט - באַמבוס.

3. גענעראַציע.

4. עפֿענונג צום אָטעמען אָדער שמעקן - וויידל.

5. איבער זיי זעט מען אַ מאָל ניט דעם וואַלד - סוף², ענד.

6. אין זיי פֿליסט דאָס בלוט - ריכטיקער אויסלייג פֿון „פעלע“ (וונדער).

7. אין זיי פֿליסט דאָס וואַסער אָדער דער גאַז - ס'איז גרינגער אים אָפּצוואַשן פֿון אַ קלייד ווי פֿון אַ נאָמען.

8. קען באַלד דינען, מען דאַרף ניט וואַרטן - צוויי דריטל פֿון די נען.

8	7	6	5	4	3	2	1	
								א
								ב
								ג
								ד
								ה
								ו
								ז
								ח
								ט

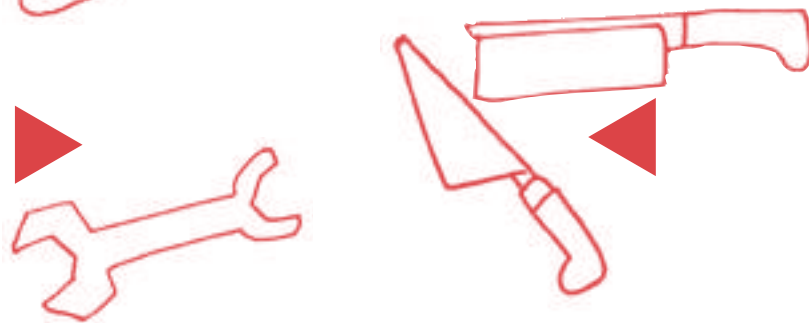
- NEKUDES points-voyelles/vowel signs
- SOF-OYSYES lettres finales/final letters
- MESHOLIM fables, sing. MOSHL
- ELIEZER
- KLEZMERAY' musique klezmer/klezmer music
- épine/thorn
- plante épineuse/thorn bush
- khush-HAREYEKh odorat/sense of smell
- répugnant/repulsive
- arbuste/bush
- queue/tail
- SOF fin/end.

די לייזונג אינעם קומענדיקן נומער

די לייזונג פֿונעם קעסטלשפיל פֿון נומ' 67

8	7	6	5	4	3	2	1	
e		ק	א	ה		N	ו	א
א	ז	י	ל	א	N	א	N	ב
נ		נ	א	N	א	ט	א	ג
ק	י	ב		ב		ק	ר	ד
א		א	נ	א	e	א	ק	ה
ר	א	ר	י	ר	ט		א	ו
י	ר	ה			א	N	ט	ז
נ	א	"	ר	א	פ	י	e	ח
ו		N		ה	ל	e		ט

דער יידישער טעם־טעם, נומער 68

מלאכות־שפּיל

פֿון ראָזשע גוזשעלמאַן

1. איך מאַך ברויט : איך בין אַ
2. איך מאַך מעבל² : איך בין אַ
3. איך פֿאַרריכט³ שייך : איך בין אַ
4. איך ניי קליידער : איך בין אַ
5. איך פֿיר אַן אויטאָבוס : איך בין אַ
6. איך פֿאַרקויף פֿלייש אין אַ יאָטקע⁴ : איך בין אַ
7. איך זוך אַ שטעלע⁵ וויל איך בין אַן
8. מיט מיר אַרבעט אַ לערן־ינגל⁶ : איך בין אַ
9. ביי מיר קויפט מען רפואות⁷ : איך בין אַן
10. אין פֿראַנקרייך בין איך באַרימט ווען איך קום פֿון פּוילן. אין אַמעריקע הייס איך דזשאָ און כ'האַב געשפּילט אַ ראָלע אין דער לעצטער וואַלקאָמפּאַניע⁸ ! מיך רופֿט מען ווען דאָס וואַסער קאָפעט⁹ פֿונעם קראַן¹⁰ : איך בין אַן

ענטפֿערס אויף זייט 8

1. MELOKHES métiers/professions, trades 2. meubles/furniture 3. répare/repair 4. boucherie/ butcher shop 5. travail, poste/job 6. apprenti/apprentice 7. REFUES médicaments/medicine 8. campagne électorale/election campaign 9. goutte, coule/drips 10. robinet/tap.

שפּריכווערטער וועגן מלאכות

- אַ מלאָכה איז אַ מלוכה¹.
- אַ גוטער מכשיר² איז אַ האַלבע מלאָכה.
- אַ סך מלאָכות און ווייניק ברכות³.
- אַלע שויסטערס גייען באַרוועס⁴.
- דער שויסטער רעדט פֿון דער קאָפעטע⁵, דער בעקער רעדט פֿון דער לאָפעטע⁶.

1. proverbes/proverbs 2. MELOKHES métiers/professions, trades, sing. מלאָכה MELOKHE 3. MELUKHE royaume/kingdom 4. MAKSHIR outil/tool 5. BROKHES ici prospérité/here prosperity 6. pieds nus/barefoot 7. forme (de cordonnier)/(cobbler's) last 8. pelle/baker's shovel.

אויפֿשריפט אויף א שול אין קיידאן אויף ליטוויש און יידיש. © NK/

האָט ער זיך דאָרטן געלערנט צוויי יאָר כדי זיך צוצוגרייטן צו דער גימנאַזיע אין קאָוונע. קאָוונע איז געווען די הויפטשטאָט פֿון דער אומאַפהענגיקער ליטע. אין אָנהייב איז ווילנע געווען די הויפטשטאָט, נאָך נאָך דער מלחמה³² צווישן פוילן, פֿראַנקרייך און ענגלאַנד קעגן דעם ראַטן־פֿאַרבאַנד³³ אין 1921 האָט פוילן פֿאַרנומען ווילנע.

הינזל³⁴. דעם ערשטן ליבערריוו האָט מיין טאָטע אָנגעשריבן אויף העברעיש און זיין חבֿרטע³⁵ האָט אים אויך געענטפֿערט אויף העברעיש!

32. MILKHOME guerre/war 33. Union soviétique/Soviet Union 34. à l'âge de/at the age of 35. oncle/uncle 36. O.R.T. 37. métier/trade 38. MASKIM d'accord/did not agree 39. mixte/co-ed 40. Jules Verne 41. La Case de l'oncle Tom/Uncle Tom's Cabin 42. kha'VERTE copine/girlfriend.

זיידע האָט זיך דערוווסט (ערשט נאָך צוויי יאָר) אַז זיין זון גייט אין אַ דייטשישער גימנאַזיע, איז ער ניט געווען מסכים³⁶ און האָט אים געהייסן זיך אינשרייבן אין דער העברעישער גימנאַזיע. אויך די גימנאַזיע איז געווען קאָעדוקאַטיוו³⁷. העברעיש איז דאָרטן געווען אַ לעבעדיקע שפּראַך. זיי האָבן אַלץ געלייענט אויף העברעיש, אויך די וועלט־ליטעראַטור, ווי ביכער פֿון זשול ווערן³⁸ אָדער דעם פֿעטער טאָמס

אַלע העכערע שולן זענען געווען אין קאָוונע. אין 1936, אין עלטער³⁹ פֿון פֿערצן יאָר איז דער טאָטע געפֿאָרן קיין קאָוונע, וווּ ער האָט געהאַט אַ פֿעטער⁴⁰. דער פֿעטער האָט געוואָלט אַז מיין טאָטע זאָל זיך לערנען נאָך אַ פֿרעמדע שפּראַך, האָט ער אים איינגעשריבן אין דער דייטשישער גימנאַזיע, וווּ אַלע לימודים זענען געווען אויף דייטש. אַחוץ דעם איז דער טאָטע אויך געגאַנגען אין אַן אַרט־שול⁴¹, דריי מאָל אַ וואָך, כדי זיך אויסצולערנען אַ פֿאַך⁴². נאָך ווען מיין

האַרץ, דאָס הייסט די באַרעמהאַרציקייט⁴³ וואָס טאָר ניט צולאָזן⁴⁴ אַזאָ אומגערעכטיקייט. די סוחרים האָבן איבערגעלייענט דעם בריוו, און זיך פֿאַרשעמט⁴⁵. זיי האָבן געגעבן דעם רבֿ גענוג געלט בער הערץ זאָל האָבן פֿון וואָס צו לעבן.

43. OYLEM assistance, ici les joueurs/ audience, here the players 44. SIMEN signe, ici couleur des cartes/sign, here suit of cards 45. miséricorde/mercy 46. permettre/allow 47. ont eu honte/were ashamed.

דער רבֿ איז גלייך אַרויס צום סוחרים־קלוב, און האָט מיטגענומען דאָס מיידל. ווען ער איז אַרטן אין קלוב, האָט זיך דער עולם⁴⁶ דערשראָקן. דער רבֿ אָבער האָט זיי געזאָגט „שפּילט ווייטער, איך וויל מיטשפּילן“. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט און געהייסן מע זאָל אים געבן קאָרטן. ווען אַלע אַרום טיש האָבן שוין געהאַט געוואָרפֿן זייערע קאָרטן, האָט דער רבֿ אַרויסגענומען דעם בריוו און אים אַ וואָרף געטאָן אויפֿן טיש זאָגנדיק: „הערץ איז טרוםפֿ⁴⁷!“. דאָס מיינט „האַרץ געווינט“. דאָס איז אַוודאי געווען אַ ווערטערשפּיל אויפֿן נאָמען פֿונעם מענטשן, אויפֿן סימן⁴⁸ פֿון די קאָרטן, און אויך אויפֿן מענטשלעכן

דער יידישער טעם-טעם

אַ פּעריאָדיש לעטל פֿאַר יידיש־לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַריזער יידיש־צענטער – מעדעם־ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט יצחק, מאָרי, נאַטאַליאַ, עווילין, רובי, שרון.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem

18 passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris

Tél. : 01 47 00 14 00

Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם יידישן טעם-טעם
www.yiddishweb.com אינטערנעץ

ענטפֿערס אויפֿן שפּיל פֿון ז' 6

6. קצב³
7. אַרבעטסלאָזער
8. בעל־מלאכה⁴
9. אַפטיקער⁵
10. אינסטאַלאַטאָר⁶

1. בעקער
2. סטאַליער¹
3. שוּסטער²
4. שניידער
5. שאַפֿער

1. ébéniste, menuisier, charpentier/carpenter 2. cordonnier/cobbler 3. KATSEV boucher/butcher 4. BAL-MELOKHE artisan 5. pharmacien/pharmacist 6. plombier/plumber.

לאָמיר זיך שפילן...

קעסטלשפיל פֿאַר קענער

אין דעם קעסטלשפיל ניצט מען ניט קיין נקודות¹ (א = אָ = אַ) און ניט קיין סוף-אותיות² (נ = ן). וו, יי, יי, און וי רעכענען זיך יעדער ווי איין אות.

דעפֿיניציעס

האַרזאָנטאַל

א. דער גרעסטער משלים³-שריבער אויף יידיש, מיטן נאָמען אליעזר⁴ (1880 - 1932).

ב. ניט ניין – פֿרֿיער ווי, פֿאַר דעם ווי.

ג. פֿאַנעטישער אויסלייג פֿון „פלי-זמרי“⁵.

ד. אינציאלן פֿון „שפראַך פֿון דער הייליקייט“ אויף העברעיש

– אַרבעט ווי אַ לערער אָדער ווי אַ לערנער.

ה. שטעכלקע⁶, שטעכיק געוויקס⁷.

ו. חוש-הריח⁸, פֿעיקייט צו שמעקן – האַלבע פֿרייד.

ז. מאָגער, אויסגעטריקנט – פֿרוכט.

ח. אַ סך געזאַלצן וואַסער – זיין אָפּשטויסנדיק⁹, איבלען.

ט. קליין ביימל, קוסט¹⁰ – באַליבטע קאַרטנשפיל צווישן אַמאָליקע רוסישע ייִדן.

ווערטיקאַל

1. קוקנדיק קרום.

2. צוועק, רעזולטאַט – באַמבוס.

3. גענעראַציע.

4. עפֿענונג צום אָטעמען אָדער שמעקן – וויידל¹¹.

5. איבער זיי זעט מען אַ מאָל ניט דעם וואַלד – סוף¹², ענד.

6. אין זיי פֿליסט דאָס בלוט – ריכטיקער אויסלייג פֿון „פעלע“
(„וונדער“).

7. אין זיי פֿליסט דאָס וואַסער אָדער דער גאַז – ס'איז גרינגער אים אָפּצוואַשן פֿון אַ קלייד ווי פֿון אַ נאָמען.

8. קען באַלד דינען, מען דאַרף ניט וואַרטן – צוויי דריטל פֿון די נעז.

8	7	6	5	4	3	2	1	
								א
								ב
								ג
								ד
								ה
								ו
								ז
								ח
								ט

- NEKUDES points-voyelles/vowel signs
- SOF-OYSYES lettres finales/final letters
- MESHOLIM fables, sing. MOSHL
- ELIEZER
- KLEZMERAY' musique klezmer/klezmer music
- épine/thorn
- plante épineuse/thorn bush
- khush-HAREYEKh odorat/sense of smell
- répugnant/repulsive
- arbuste/bush
- queue/tail
- SOF fin/end.

די לייזונג אינעם קומענדיקן נומער

די לייזונג פֿונעם קעסטלשפיל פֿון נומ' 67

8	7	6	5	4	3	2	1	
ע		ק	א	פ		נ	ו	א
ע	ע	י	ל	ע	נ	א	נ	ב
נ		נ	ע	נ	ע	ט	א	ג
ק		י	ב			ק	ר	ד
ע		ע	נ	ע	ע	ע	ק	ה
ר	ע	ר	י	ט		א		ו
י	ר	פ			א	נ	ט	ז
נ	ע	י	ר	ע	פ	י	ע	ח
ו		נ		פ	ל	ע		ט

דער יידישער טעם-טעם, נומער 68

מענטשן און אריסערגעוויינטלעכן קאנטאקט מיט די צוהערער. מע האָט געהערט גוט באַקאנטע לידער, אלטע און נייע, ווי „שפּרייז איך מיר“ אָדער „מאַסקווער אָונטן“ אויף יידיש און רוסיש, ווי אויך ווייניקער באַקאנטע, ווי דאָס ליד פֿונעם רוסישן פּאָעט דוד¹⁹ האַפּשטיין „אין ווינטער-פֿאַרנאַכטן“. דער רעפּערטואַר איז געווען דער עיקר רומעניש-בעסאַראַביש. אַ סך מעלאָדיעס זענען געווען יעפֿים אייגענע קאָמפּאָזיציעס צו די לידער פֿונעם בעסאַראַבער פּאָעט מאיר חרץ²⁰, ווי „דער מעניו“ אָדער „ציגעלע-מיגעלע“ וואָס האָט מיטגעריסן דעם גאַנצן זאַל.

© פֿאָטאָ : מאַרגעריט ניסנבויס-כהן

האָט אַ פֿרוי מיר אַ זאָג געטאָן אַז זי קען אַ מענטש וואָס זוכט אַ באַגלייטער צו זיין זינגען. האָב איך זיך געטראָפֿן מיטן מענטשן – און דאָס איז געווען יעפֿים! דאָס איז שוין געווען מיט 17 יאָר צוריק! דער קאָנצערט איז געווען אַ גרויסער דערפֿאָלג²¹. אַן עולם פֿון צוויי הונדערט

טעם-טעם : ווי אַזוי זינט איר צוגעקומען צו יידישער מוזיק ?
י. טש. : איך בין נישט צוגעקומען – איך בין געבוירן געוואָרן אין דעם. מײַן זיידע איז געווען אַ חזן²². מײַן מאַמע האָט אַ ביסל שטודירט מוזיק און האָט געוואָלט זײַן אַ זינגערין, נאָר ס'האָט זיך נישט איינגעגעבן²³. זי זינגט נאָך אַלץ – אַזוי פֿאַר זיך ; מײַן שוועסטער אויך. דאָס, זעט אויס, איז געווען מײַן גורל²⁴, באַשערט²⁵ !
ס. ג. : פֿאַר מיר איז פונקט פֿאַרקערט. איך האָב לאַנג שטודירט מוזיק, נאָר מיט יידישער מוזיק האָב איך גאַרנישט געהאַט צו טאָן. איך רעד אַפֿילו²⁶ נישט קײַן יידיש. די מעשה²⁷ איז אַזוי : איך האָב געהאַט איינגעשריבן מײַן קליינע טאַכטער אין אַ טאַנצקלאַס און כ'פֿלעג אַ מאָל שפּילן פּיאַנע צו באַגלייטן די קינדער אויף די טאַנצלעקציעס. זעענדיק אַז איך שפּיל

19. khazn chantre/cantor 20. n'a pas réussi/didn't work out 21. GOYRL destin/fate 22. prédestiné/predestined 23. AFILÉ même/ even 24. MAYSE histoire/story 25. réussite/ success 26. DOVID 27. MEYER khara'ts (1912-1993).

דרום²⁸ אַמעריקאַנער קאָנסול אין יאַקאָהאַמאָ צי אין טאָקיאָ אַריסבאַקומען אַ וויזע. [...] דריי טעג שפּעטער איז ר' הירש ווידער געווען אין קאָבע און ער האָט געבראַכט אַן אַ שיעור²⁹ גוטע בשורות³⁰ פֿאַר די יידן, מיט וועלכע ער האָט געטיילט זײַן סוד. [...]

און „מערטשעס“³¹ אין אַ פֿאַר טעג אַרום קומט ער צוריק. אַזוי איז געווען : ער איז געקומען אַן אויפֿגעלייגטער³², צוריק אין זײַן אומרויקער לעבעדיקייט און מיט אַ גרויסן סוד³³. אַז כ'האָב אים געפֿרעגט : נו ? – האָט ער געענטפֿערט : „ווי שאַאָך“. פֿון דעם טאָן וואָלט אַפֿילו³⁴ אַ יאַפּאַנער פֿאַרשטאַנען אַז דאָס מיינט : וואָס שייך³⁵ ? גאָט וועט נעמען און פֿאַרלאָזן זײַן פֿאַלק ? כ'האָב זיך אָנגעשטויסן³⁶, אַז ר' הירש האָט בײַ עפעס אַ

[סוף פון זייט 6]
אַ טאָג פֿאַרשווונדן געוואָרן פֿון קאָבע. ער איז חלילה³⁷ נישט פֿאַרשווונדן אין געהיים³⁸. אָנגעטאָן אין אַ שוואַרצן טוכענעם אָנצוג³⁹, מיט אַ ברייטן שניפֿס⁴⁰ אויף אַ בלאַנקענדיק⁴¹ ווייס אייבערהעמד, אין איין האַנט דעם שוואַרצן שטעקן מיט דעם זילבערנעם הענטל און אין דער צווייטער האַנט אַ קליינעם טשעמאַדאַן⁴², האָט ער אָנגעזאָגט אין דעם פֿליטים-קאָמפּיטעט, אַז ער פֿאַרט זיך ראַטעווען

26. kholile Dieu préserve/God forbid 27. en secret/in secret 28. ici complet en laine/here woolen suit 29. cravate/tie 30. luisant/gleaming 31. valise 32. si Dieu le veut/God willing 33. de bonne humeur/cheerful 34. SOD secret 35. AFILÉ même/even 36. ... shayekh ici comment ça ?/here what do you mean? 37. compris/realized 38. DOREM du Sud/south 39. ... shier un grand nombre de/a vast amount of 40. PSURES nouvelles/news.

דער יידישער טעם-טעם

אַ פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר יידיש-לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַריזער יידיש-צענטער – מעדעם-ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט יצחק, מאַרי, נאַטאַליאַ, עווילין, רובי, שרון.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem
18 passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris
Tél. : 01 47 00 14 00
Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם יידישן טעם-טעם אויפֿן אינטערנעץ : www.yiddishweb.com

די לייזונג פֿונעם קעסטלשפּיל פֿון נומ' 68

	8	7	6	5	4	3	2	1	
א	ע	ר	א	ב	ג	ד	ה	ו	
ב	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	
ג	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	י	
ד	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	
ה	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	
ו	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	
ז	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	
ח	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	
ט	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	

די לייזונג פֿון ז' 7

ווער בין איך ?

א - 1	ב - 13	ג - 7
ב - 2	ד - 14	ה - 8
ג - 3	ו - 15	ז - 9
ד - 4	ח - 16	ט - 10
ה - 5	י - 17	יא - 11
ו - 6		יב - 12

גראוויר פֿון דײַטשלאַנד פֿון 15טן יאָרהונדערט

ווער בין איך ?

לאָמיר זען וויפֿל איר ווייסט וועגן די מעשיות¹ פֿון תנ"ך². געפֿינט די העלדן³ וואָס שטעלן זיך פֿאַר דאָ אונטן :

1. איך בין דער ערשטער וואָס האָט ליב געהאַט דעם ביטערן טראָפֿן⁴.

2. איך האָב צעשטערט מיין טאָטנס אַרבעט, געזאָגט אַז מיין ווייב איז מיין שוועסטער, זיך געקריגט מיט גאָט, שיער ניט געהרגעט⁵ דעם אייגענעם זון, פֿונדעסטוועגן⁶ האָב איך אַ גוטן שם⁷ אויף דער וועלט.

3. איך האָב געמישפט⁸ אונטער אַ טייטלבוים⁹.

4. איך האָב זייער ליב געהאַט לינדזן¹⁰.

5. מיין אָפּשערן זיך¹¹ האָט מיר געקאָסט זייער טייער.

6. צו ערשט האָב איך זיך געפֿילט עפעס אַליין אויף דער וועלט !

7. מיט אַ געזאַלצענעם ווייב און צוויי אויסגעלאָסענע¹² טעכטער, איז נישט קיין ווונדער וואָס איך טרינק צו פֿיל.

8. ווי אַ קינד האָב איך איבערגעלעבט אַ טראָומע¹³, אויף דער עלטער בין איך בלינד געוואָרן און איינער פֿון מינע זין האָט מיך אָפּגענאַרט.

9. ווען איך האָב געהערט אַז צו אַכציק יאָר וועל איך האָבן אַ זון, האָב איך זייער געלאַכט.

10. איך בין אַ פשוטער¹⁴ ייד און מיין פלימעניצע¹⁵ איז געוואָרן אַ קעניגין.

11. איך האָב אָנגעשריבן גאַנצע דריי ספֿרים¹⁶ פֿון תנ"ך.

12. איך האָב געוואָלט שעלטן¹⁷ די יידן, אָבער אַנשטאָט דעם האָב איך געזידלט¹⁸ מיין אייזלטע¹⁹ און געבענטשט²⁰ די יידן.

13. די גאַנצע וועלט באַשולדיקט מיך און איך האָב נאָר געגעסן אַ פֿרוכט !

14. איך בין אַפֿילו²¹ נישט קיין יידישע און פֿון מיר האָבן געשטאַמט די צוויי גרעסטע יידישע קעניגן.

15. כ'האָב אַלץ געהאַט און אַלץ פֿאַרלוירן, און דערצו קראַץ איך זיך די גאַנצע צייט.

16. אַ יונגער־מאַן האָט געוואָלט מיט מיר חתונה האָבן²², נאָר מיין טאָטע האָט אים פֿריער געגעבן מיין עלטערע שוועסטער.

17. איך האָב גערעדט מיט אַ קוסט²³, געשלאָגן אַ שטיין און געשפּאַלטן אַ ים²⁴.

איך בין...

א. אָדם הראשון Adam : ODEM-HARISHN

ב. חווה Eve : kHAVE

ג. רחל Rachel : ROKHL

ד. שרה Sarah : SORE

ה. אַברהם אַבינו Abraham : AVROM-OVINU

ו. עשו Esau : EYSEV

ז. יצחק Isaac : YITSKHOK

ח. נח Noé/Noah : NOYEKH

ט. לוט Loth LOT

י. בלעם Balaam : BILEM

י"א. משה רבנו Moïse/Moses : MOYSHE-RABEYNE

י"ב. איוב Job : IEV

י"ג. רות Ruth : RUS

י"ד. שלמה המלך Salomon : shLOYME-HAMEYLEKH

ט"ו. מרדכי הצדיק

Mardochée/Mordecai : MORDKHE-HATSADIK

ט"ז. דבורה הנביאה Deborah : DVOYRE-HANEVIE

י"ז. שמשון הגיבור Samson : SHIMSHN-HAGIBER

[די לייזונג אויף ז' 8]

1. MAYSES histoires/stories 2. TANA'kh Bible juive/Jewish Bible
3. personnages/characters 4. alcool (expression)/alcohol (slang)
5. ... GEHARGET failli tuer/almost killed 6. néanmoins/nevertheless
7. shem réputation 8. GEMISHPET rendais la justice/dispensed justice
9. dattier/date palm 10. lentilles/lentils 11. se couper les cheveux/haircut
12. débauchées/debauched 13. traumatisme/trauma 14. PO'SHETER simple
15. nièce 16. SFORIM livres/books, sing. ספֿר SEYFER 17. maudire/curse
18. injurié/swore at 19. ânesse/she-donkey 20. béni/blessed 21. AFILE même/even 22. kha'SENE... se marier/marry 23. buisson/bush 24. YAM mer/sea.

מענטשן און אריסערגעוויינטלעכן קאנטאקט מיט די צוהערער. מע האָט געהערט גוט באַקאנטע לידער, אַלטע און נייע, ווי „שפּרייז איך מיר“ אָדער „מאַסקווער אָונטן“ אויף יידיש און רוסיש, ווי אויך ווייניקער באַקאנטע, ווי דאָס ליד פֿונעם רוסישן פּאָעט דוד¹⁹ האַפּשטיין „אין ווינטער-פֿאַרנאַכטן“. דער רעפּערטואַר איז געווען דער עיקר רומעניש-בעסאַראַביש. אַ סך מעלאָדיעס זענען געווען יעפֿים אייגענע קאָמפּאָזיציעס צו די לידער פֿונעם בעסאַראַבער פּאָעט מאיר חרץ²⁰, ווי „דער מעניו“ אָדער „ציגעלע-מיגעלע“ וואָס האָט מיטגעריסן דעם גאַנצן זאַל.

© פֿאָטאָ : מאַרגעריט ניסנבויס-כהן

האָט אַ פֿרוי מיר אַ זאָג געטאָן אַז זי קען אַ מענטש וואָס זוכט אַ באַגלייטער צו זיין זינגען. האָב איך זיך געטראָפֿן מיטן מענטשן – און דאָס איז געווען יעפֿים! דאָס איז שוין געווען מיט 17 יאָר צוריק! דער קאָנצערט איז געווען אַ גרויסער דערפֿאָלג²¹. אַן עולם פֿון צוויי הונדערט

טעם-טעם : ווי אַזוי זינט איר צוגעקומען צו יידישער מוזיק ?
י. טש. : איך בין נישט צוגעקומען – איך בין געבוירן געוואָרן אין דעם. מײַן זידע איז געווען אַ חזן²². מײַן מאַמע האָט אַ ביסל שטודירט מוזיק און האָט געוואָלט זײַן אַ זינגערין, נאָר ס'האָט זיך נישט אינגעגעבן²³. זי זינגט נאָך אַלץ – אַזוי פֿאַר זיך ; מײַן שוועסטער אויך. דאָס, זעט אויס, איז געווען מײַן גורל²⁴, באַשערט²⁵ !
ס. ג. : פֿאַר מיר איז פונקט פֿאַרקערט. איך האָב לאַנג שטודירט מוזיק, נאָר מיט יידישער מוזיק האָב איך גאַרנישט געהאַט צו טאָן. איך רעד אַפֿילו²⁶ נישט קײַן יידיש. די מעשה²⁷ איז אַזוי : איך האָב געהאַט אינגעשריבן מײַן קליינע טאַכטער אין אַ טאַנצקלאַס און כ'פֿלעג אַ מאָל שפּילן פֿיאַנע צו באַגלייטן די קינדער אויף די טאַנצלעקציעס. זעענדיק אַז איך שפּיל

19. khazn chantre/cantor 20. n'a pas réussi/didn't work out 21. GOYRL destin/fate 22. prédestiné/predestined 23. AFILÉ même/ even 24. MAYSE histoire/story 25. réussite/ success 26. DOVID 27. MEYER khara'ts (1912-1993).

דרום²⁸ אַמעריקאַנער קאָנסול אין יאַקאָהאַמאָ צי אין טאָקיאָ אַריסבאַקומען אַ וויזע. [...] דריי טעג שפּעטער איז ר' הירש ווידער געווען אין קאָבע און ער האָט געבראַכט אַן אַ שיעור²⁹ גוטע בשורות³⁰ פֿאַר די יידן, מיט וועלכע ער האָט געטיילט זײַן סוד. [...]

און „מערטשעס“³¹ אין אַ פֿאַר טעג אַרום קומט ער צוריק. אַזוי איז געווען : ער איז געקומען אַן אויפֿגעלייגטער³², צוריק אין זײַן אומרויקער לעבעדיקייט און מיט אַ גרויסן סוד³³. אַז כ'האָב אים געפֿרעגט : נו ? – האָט ער געענטפֿערט : „ווי שאַאָך“. פֿון דעם טאָן וואָלט אַפֿילו³⁴ אַ יאַפּאַנער פֿאַרשטאַנען אַז דאָס מיינט : וואָס שייך³⁵ ? גאָט וועט נעמען און פֿאַרלאָזן זײַן פֿאַלק ? כ'האָב זיך אָנגעשטויסן³⁶, אַז ר' הירש האָט בײַ עפעס אַ

[סוף פון זייט 6]
אַ טאָג פֿאַרשווונדן געוואָרן פֿון קאָבע. ער איז חלילה³⁷ נישט פֿאַרשווונדן אין געהיים³⁸. אָנגעטאָן אין אַ שוואַרצן טוכענעם אָנצוג³⁹, מיט אַ ברייטן שניפֿס⁴⁰ אויף אַ בלאַנקענדיק⁴¹ ווייס אייבערהעמד, אין איין האַנט דעם שוואַרצן שטעקן מיט דעם זילבערנעם הענטל און אין דער צווייטער האַנט אַ קליינעם טשעמאָדאַן⁴², האָט ער אָנגעזאָגט אין דעם פֿליטים-קאָמיטעט, אַז ער פֿאַרט זיך ראַטעווען

26. kholile Dieu préserve/God forbid 27. en secret/in secret 28. ici complet en laine/here woolen suit 29. cravate/tie 30. luisant/gleaming 31. valise 32. si Dieu le veut/God willing 33. de bonne humeur/cheerful 34. SOD secret 35. AFILÉ même/even 36. ... shayekh ici comment ça ?/here what do you mean? 37. compris/realized 38. DOREM du Sud/south 39. ... shier un grand nombre de/a vast amount of 40. PSURES nouvelles/news.

דער יידישער טעם-טעם

אַ פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר יידיש-לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַריזער יידיש-צענטער – מעדעם-ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט יצחק, מאָרי, נאַטאַליאַ, עווילין, רובי, שרון.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem
18 passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris
Tél. : 01 47 00 14 00
Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם יידישן טעם-טעם
אויפֿן אינטערנעץ : www.yiddishweb.com

די לייזונג פֿונעם קעסטלשפּיל פֿון נומ' 68

	8	7	6	5	4	3	2	1	
א	ע	ר	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ב	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד
ג	יד	ט	יג	יז	יח	יט	כ	כא	כב
ד	כב	כא	יח	יז	יג	יט	יב	יז	יח
ה	יח	יג	יז	יב	יז	יח	יג	יז	יח
ו	יג	יז	יח	יב	יז	יח	יג	יז	יח
ז	יח	יג	יז	יב	יז	יח	יג	יז	יח
ח	יח	יג	יז	יב	יז	יח	יג	יז	יח
ט	יח	יג	יז	יב	יז	יח	יג	יז	יח

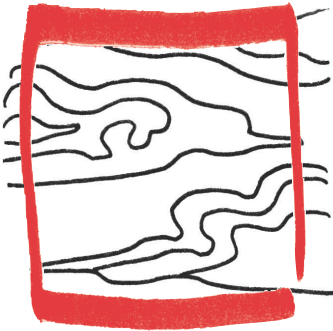

די לייזונג פֿון ז' 7

ווער בין איך ?

1 - ח	7 - ט	13 - ב
2 - ה	8 - ז	14 - י"ג
3 - ט"ז	9 - ד	15 - י"ב
4 - ו	10 - ט"ו	16 - ג
5 - י"ז	11 - י"ד	17 - י"א
6 - א	12 - י	

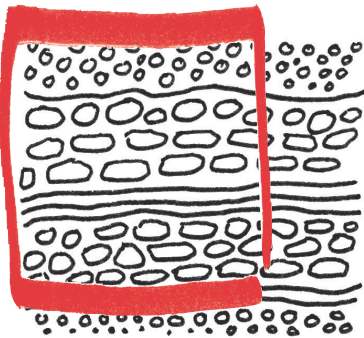
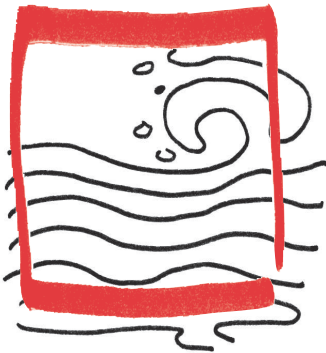
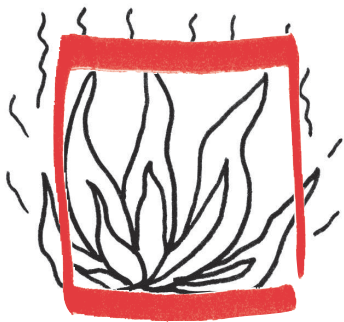
לופֿט, ערד, פֿײַער, וואַסער : אַ שפּיל

פֿון די גאַר אַלטע צײַטן ווייס מען אַז די וועלט באַשטייט¹ פֿון פֿיר עלעמענטן : לופֿט – ערד – פֿײַער – וואַסער².

יעדער עלעמענט האָט זײַן כאַראַקטער, און אַלע שפּראַכן האָבן אַזעלכע אויסדרוקן³ ווי „ער שטייט מיט די פֿיס אויף דער ערד“ אָדער „זײַן קאָפּ איז שטענדיק“ אין דער לופֿטן. זײ זענען אַ מאָל קאָמיש, אַ מאָל שײַן, נאָר אַלע מאָל גאַנץ בילדעריש⁵.

אויך אין ייִדיש זענען דאָ אַ סך אויסדרוקן מיט די דאָזיקע ווערטער. אין יעדן אויסדרוק דאָ אונטן פֿעלט אײַנס פֿון די פֿיר ווערטער. דער באַטייט פֿונעם אויסדרוק געפֿינט זיך רעכטס. טרעפֿט⁷ דאָס פֿאַסיקע⁸ וואָרט : לופֿט – ערד – פֿײַער – וואַסער און שרײַבט אַרײַן :

1. זײַן זײַער ענלעך⁹ = זײַן ענלעך ווי צוויי טראָפֿנס¹⁰
2. רעדן אומזיסט¹¹, אָן אַ זײַנען¹² = רעדן אין דער
3. זײַן זײַער ענטוויאַסטיש = זײַן און פֿלאַם.
4. טאָן געפֿערלעכע¹³, סכּנותדיקע¹⁴ זאַכן = קריכן אין
5. האַרעווען¹⁵, אַרבעטן זײַער שווער = קײַנען¹⁶ די
6. טאָן אַלץ וואָס איז מעגלעך = באַוועגן¹⁷ הימל און
7. שטאַרק מורא¹⁸ האָבן = ציטערן¹⁹ ווי אַ פֿיש אין
8. מאַכן ערגער אַ קאַנפֿליקט = צעבלאָזן²⁰ אַ
9. אַלץ רײַזיקירן²¹ כדי²² צו קומען צום ציל²³ = דורכגיין דורך און
10. פֿאַרברענגען²⁴ אין דרויסן = זײַן אויף דער פֿרײַער
11. אין גאַנצן פֿאַרשווונדן²⁵ = ווי אין אַרײַן
12. קענען עפעס אויסנווייניק²⁶ = קענען ווי אַ
13. זאָל ער גיין צום טײַוול²⁷ = זאָל ער גיין אין דר'
14. אין גאַנצן ניט טויגן²⁸ = טויגן אויפֿן
15. אַ לאַנגע צײַט וועט פֿאַרבייגיין = עס וועלן נאָך אַ סך אַפּלויפֿן²⁹
16. ניט טאָן די מינדסטע³⁰ אַרבעט = ניט אַרײַנטאָן קיין האַנט אין קאַלט
17. זײַן אין אַ זײַער שלעכטער סיטואַציע = ליגן אין דר' און באַקן בייגל
18. ווי לײַזט מען די פּראָבלעם ? = ווי קומט די קאָץ איבערן ?

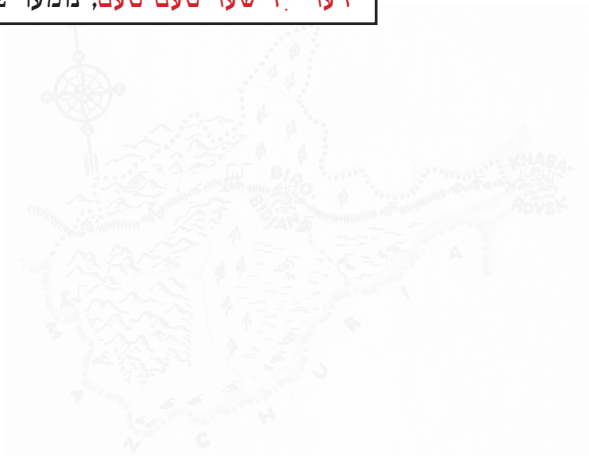
[ענטפֿערס זײַט 8]

1. est composé de/consists 2. air, terre, feu, eau/air, earth, fire, water 3. expressions
4. toujours/always 5. pittoresques/picturesque 6. sens/meaning 7. devinez/guess 8. approprié/suitable 9. semblable/similar 10. gouttes/drops 11. pour rien/pointlessly 12. signification/sense 13. dangereux/dangerous 14. SAKO'NESDIKE dangereux/dangerous 15. trimer/toil 16. macher/chew 17. remuer/move 18. MOYRE peur/be very frightened 19. trembler/tremble 20. attiser/fan 21. risquer/risk 22. KEDE'Y afin de/in order to 23. but/goal 24. passer le temps/spend time 25. disparu/vanished 26. par coeur/by heart 27. diable/devil 28. ne pas convenir/be of no use 29. s'écouler/flow by 30. moindre/least.

שפּריכווערטער

- אַן פֿײַער איז קיין רויך¹ ניט.
- אויף פֿײַער זאָל מען קיין בוימל² ניט גיסן.
- אויף שוואַרצער ערד וואַקסט די בעסטע תבואה³.
- אַז מע ליגט אויף דער ערד קען מען ניט פֿאַלן.
- גיס ניט אַרויס דאָס אומריינע⁴ וואַסער, פֿליזמן⁵ דו האַסט ניט דאָס ריינע.
- היט זיך פֿאַר⁶ פֿײַער און גלייב ניט דעם וואַסער.
- שטיל וואַסער גראַבט טיף.

1. proverbes/proverbs 2. fumée/smoke 3. huile/oil 4. TVUE céréale/grain 5. impure
6. KOL-ZMAN tant que/as long as 7. méfie-toi de/beware of.

א מאפע פון דער אויסגאבער יידישער געגנט ביראבידזשאן, D.R.

מיט הארץ און נשמה³¹ אז א יידיש לעבן זאל ווייטער אויסוואקסן.

איז פארגעקומען צום ערשטן מאל א זומער-פראגראם אין יידישער שפראך און ליטעראטור, מיט לערערס אָנגעקומענע פון ישראל, אמעריקע און איראקע. הייאר האט מען געפֿירט²⁶ דעם 75סטן יארטאג²⁷ פון דער גרינדונג פון דער אויסגאבער געגנט. די שטאט ביראבידזשאן (וואָס טראָגט דעם זעלבן נאָמען ווי די געגנט) האט מען רענאָוירט און פֿאַרשענערט און די זייער אַקטיווע אָנפֿירערס פון דער קהילה³¹ אַרבעטן

ניי אָנגעקומענע, נישט ווי צו לעבן, נישט מיט וואָס צו באַאַרבעטן די ערד. פֿונעם געלט וואָס ייִדן איבער דער וועלט האָבן געשיקט איז ניט קיין סך דערגאַנגען צום ציל. ביסלעכווייז האָבן די איינוווינערס פֿאַרלאָזט דאָס לאַנד. בעת²⁸ דער צווייטער וועלט-מלחמה²⁹ זענען אָבער אָנגעקומען אַ סך פֿליטים³⁰ און אין 1948 האָט די ייִדישע באַפֿעלקערונג²⁵ דערגרייכט איר העכסטן פונקט, 30000 מענטשן. נאָך דער גרינדונג פון מדינת-ישראל²⁴ און מיט די שווערע רדיפות²³ קעגן ייִדן אין ראַטן-פֿאַרבאַנד האָט זיך נאָך אַ מאל אָנגעהויבן און גאָר פֿאַרשטאַרקט די עמיגראַציע.

אין די לעצטע יאָרן האָט מען געמאַכט אַ פֿרוו צו פֿאַרבעסערן דאָס לעבן דאָרטן און צוציען מער ייִדן. אַ רבֿ²⁶ איז אָנגעקומען אין 2002, און אין 2004 האָט מען אויפֿגעבויט אַ נייע שול²⁷ און אַ קולטור-צענטער. אין 2007

20. BEYS pendant/during 21. MILKHOME guerre/war 22. PLEYTIM réfugiés/refugees 23. population 24. MEDINES-YISROEL État d'Israël/State of Israel 25. REDIFES persécutions 26. ROV rabbin/rabbi 27. synagogue 28. fêlé/celebrated 29. anniversaire/anniversary 30. KEHILE communauté/community 31. ... NESHOME de toutes leurs forces/with heart and soul.

עיקר שכתתי³¹: די ביראבידזשאנער פֿלעגן זאָגן – מיר זענען די פֿאַריזער פון רוסלאַנד וויל מיר וווינען ביים „אַמור“... אַמור באַטייט אין סיבירער שפראַך „שוואַרץ וואַסער“. צי איז דאָס נישט פֿראַסט-פֿשוט³² דער באַטייט פון ליבע ?

ייִדיש. למשל⁴² די ליוואַנטס, אַ ברודער און אַ שוועסטער, געבוירענע אין ביראבידזשאן, רעדן זיבן ווערטער ייִדיש, כאָטש די מוטער איז געווען אַ ייִדיש-לערערקע. זיי האָבן מיר פֿריינדלעך אויפֿגענומען אין אירקוצק און ביראבידזשאן. איז אַ דאָנק, גאָלינאָ און נחום⁴³ ליוואַנט.

עס רעגנט היינט. דער זומער איז אַוועק. אין סעפטעמבער זענען די בעריאָזעס⁴⁴ געל, דער שניי וועט ניט לאַנג וואַרטן. עס טוט מיר באַנג⁴⁵ אַוועקצופֿאַרן פון ביראבידזשאן ווי איך האָב געלאָזט אַ פֿאַר נייע פֿריינד, אַפֿילו אויב די באָן „ראַסיאַ“, וואָס שטייט אין וואַקאל⁴⁶ איז אַזוי אויסגעצייכנט.

וואָלט אויפֿגעוואַקסן אין ראַטן-פֿאַרבאַנד⁴⁷. נישקשה⁴⁸, איך קען דאָס דרינגען⁴⁹ לויט די ייִדן וואָס זענען דאָ געבליבן. אַבי איך זאל נאָר האָבן געטראַכט ווי נאַטשאַלסטווע⁵⁰... איך וואָלט גערעדט רוסיש אָנשטאָט פֿראַנצייזיש, און אַפֿשר⁵¹ דרטי ווערטער

42. Union soviétique/Soviet Union 43. nishkoshe bon !/no problem! 44. déduire/deduce 45. autorités/authorities (en russe/in Russian) 46. EFSHER peut-être/maybe 47. LEMOSHL par exemple/for example 48. NOKHEM 49. bouleaux/birch trees 50. je regrette/I regret 51. gare/railway station 52. IKER-SHOKHAKHTI post-scriptum, littéral. j'ai oublié l'essentiel/lit. I forgot the most important 53. ... POSHER tout simplement/quite simply.

דער יידישער טעם-טעם

א פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר ייִדיש-לערנערס

דער ייִדישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פון דעם פֿאַריזער ייִדיש-צענטער – מעדעם-ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט אַקווילע, יצחק, מאָרי, נאַטאַליאַ, עווילין, פֿאַני, רובי, שמואל, שרון.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem
18 passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris
Tél. : 01 47 00 14 00
Fax : 01 47 00 14 47

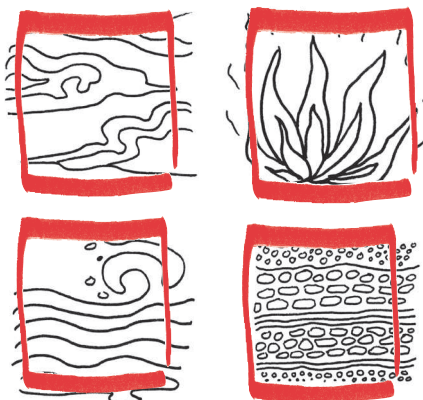
tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם ייִדישן טעם-טעם
אויפֿן אינטערנעץ: www.yiddishweb.com

פֿרייז : 2,50 איראָס אַרעאָס 2,50 euros

ענטפֿערס אויפֿן שפּיל פֿון ז' 6

1. וואַסער
2. לופֿטן
3. פֿייער
4. פֿייער
5. ערד
6. ערד
7. וואַסער
8. פֿייער
9. פֿייער – וואַסער
10. לופֿט
11. וואַסער
12. וואַסער
13. ערד
14. פֿייער
15. וואַסערן
16. וואַסער
17. ערד
18. וואַסער.

לאַמיר שפילן אַ ליבע

ווער זאָגט אַז ס'איז ניטאָ קיין ליבע־מעשיות¹ אין דער יידישע טראַדיציע ? אָט האָט איר אַ טויז² באַרימטע פֿאַרלעך פֿאַרליבטע³ (אָדער ניט אַזוי פֿאַרליבטע !) אויסגעקליבן פֿון תנ"ך⁴, ליטעראַטור און לעגענדע. וועלכע פֿרוי (אָדער מאַן ...) געהערט⁵ צו וועלכן מאַן (אָדער פֿרוי ...) ?

1. פֿאַר אָדמען⁶ איז גן־עדן⁷ ניט געווען קיין גן־עדן ביז גאָט האָט באַשאַפֿן⁸
2. אַברהם⁹ איז אַלט געווען 100 יאָר ווען ער האָט געהאַט אַ קינד מיט זיין ווייב
3. פֿאַר יצחק¹⁰ האָט מען פֿון דער אַלטער היים געברענגט אַ פֿלה¹¹,
4. יעקב¹² האָט געאַרבעט גאַנצע 14 יאָר צו קריגן
5. דער פערסישער מלך אַחשוורוש¹³ האָט פֿון אַלע שיינע מיידלעך פֿונעם לאַנד אויסגעקליבן
6. בועז¹⁵, דער רייכער פֿרייץ¹⁶, האָט זיך פֿאַרליבט אין אַ יונגער פֿרוי פֿון מואב¹⁷,
7. דוד המלך¹⁸ האָט זיך פֿאַרליבט אין
8. ווען דוד איז געווען אַ יונגער בחור²⁰ איז זיין געליבטער חבֿר²¹ געווען
9. שלמה־המלך²² האָט געפֿירט אַ ליבע מיט דער
10. ווען יוסף²⁴ איז געווען אין מצרים²⁵ האָט
11. דודס זון אַמנון²⁸ האָט פֿאַרגוואַלדיקט²⁹ זיין אייגענע שוועסטער
12. דער פוילישער קעניג קאַזימיר האָט לויט³⁰ דער לעגענדע געהאַט אַ יידישע געליבטע,
13. אין דער פיעסע דער דיבוק³¹ בענקט³² דער ישיבֿה־בחור³³ חנן³⁴ נאָך זיין באַשרטע³⁵

קלייבט אויס
דעם ענטפֿער

א. מלכה שבֿאֿ MALKE shvo
La reine de Saba/The Queen of Sheba

ב. חוה Eve : khave

ג. רחל Rachel : rokhl

ד. שרה Sarah : sore

ה. יונתן Jonathan : yo'nesn

ו. אסתר Esther : ester

ז. תמר Tamar : tomer

ח. רבקה Rebecca : rivke

ט. רות Ruth : rus

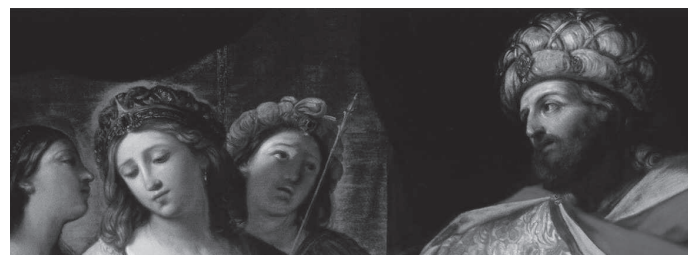
י. לאה Léah : leye

י"א. פוטיפֿרס ווייב PUTIFARS VAYB

La femme de Putiphar/Potiphar's wife

י"ב. אסתר Esterka : e'sterke

י"ג. בת־שבע Bethsabée/Bathsheba : bassheve

[די לייזונג אויף ז' 8]

1. ... MAYSES histoires d'amour/love stories 2. une douzaine/a dozen 3. couples d'amoureux/couples in love 4. TANA'kh Bible juive/Jewish Bible 5. appartient/belongs 6. O'DEMEN pour Adam/for Adam 7. GANEYDN le paradis/Paradise 8. a créé/created 9. AVRO'M Abraham 10. YI'TSKHOKN Isaac 11. KALE fiancée/bride 12. YANKEV Jacob 13. MEYLEKH AKHASHVEYRESH le roi Assuérus/King Ahasuerus 14. MALKE reine/queen 15. BOYEZ Booz/Boaz 16. PORETS seigneur/landowner 17. MOYEV Moab 18. DOVID HAMEYLEKH le roi David/King David 19. a eu le coup de foudre/at first sight 20. BOKHER jeune homme/young man 21. KHAVER ami/friend 22. SHLOYME HAMEYLEKH le roi Salomon/King Solomon 23. bien que/although 24. YOYSEF Joseph 25. MITSRAIM Égypte/Egypt 26. séduire/seduce 27. résisté/resisted 28. AMNON 29. violé/raped 30. selon/according to 31. DIBEK Le Dibouk/The Dybbuk de/by Sh. Ansky 32. se languit de/earns for 33. YESHIVE-BOKHER étudiant de yeshiva/yeshiva student 34. KHONEN 35. prédestinée/predestined (bride).

די לייזונג פֿון ז' 7

1 - ב	6 - ט	11 - ז
2 - ד	7 - י"ג	12 - י"ב
3 - ח	8 - ה	13 - י
4 - ג	9 - א	
5 - ו	10 - י"א	

ווען דער דאָזיקער נומער איז שוין געווען אויסגעזעצט, איז צו אונדז אָנגעקומען די טרויעריקע ידיעה וועגן דער פטירה פֿונעם גרויסן ייִדישן פּאָעט אַברהם סוצקעווער. וועגן אים - אינעם קומענדיקן נומער.

1. mis en page/set
2. YEDIE nouvelle/news
3. PTIRE disparition/death
4. AVRO'M.

דער יידישער טעם-טעם

א פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר ייִדיש-לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַריזער ייִדיש-צענטער - מעדעם-ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעארבעט אַקווילע, יצחק, מאַרי, נאַטאַליאַ, עווילין, רובי.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem

18 passage Saint-Pierre Amelot
75011 Paris

Tél. : 01 47 00 14 00

Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם יידישן טעם-טעם
www.yiddishweb.com אינערנעץ

גלאַטאַר

(כמעט) אַלץ וואָס איר האָט געוואָלט וויסן וועגן ליבע
און זיך קיין מאָל ניט דערוועגט צו פֿרעגן

דער געליבטער, די געליבטע	amoureux, amoureuse/lover
דער חבֿר (ים) [khaver]	(petit)-ami/(boy)friend
די חבֿרטע (ס) [kha'VERTE]	(petite)-amie/(girl)friend
דער חתן (ים) [khosN]	fiancé/bridegroom
די כלה (-ות) [KALE]	fiancée/bride
די חתן-כלה [khosN-KALE]	les fiancés/bride and groom
דאָס (פֿאַרליבטע) פּאַרל	couple (amoureux)/couple (in love)
די ראָנדקע	rendez-vous/date
דער ראָמאַן, די ליבע-אַפֿערע	histoire d'amour, aventure/love affair
די לינקע ליבע	liaison extra-conjugale/infidelity
די לינדשאַפֿט, די תּאוּוה [TAYVE]	passion
דער באַגער, דער פֿאַרלאַנג	désir/desire
דער קוש (ן)	baiser/kiss
דאָס ליבעבריוול	lettre d'amour/love letter
(אומ)געטריי	(in)fidèle/(un)faithful
ליב האָבן	aimer/love
פֿירן אַ ליבע	sortir (avec qqn)/go out with s.o.
ליבן זיך, באַהעפֿטן זיך	faire l'amour/make love
פֿאַרליבן זיך אין	tomber amoureux/fall in love
פֿאַרפֿירן	séduire/seduce
בענקען	se languir/yearn
חלשן [kha'LEshN] נאָך, אויסגיין נאָך	désirer de toutes ses forces/die for
קושן	embrasser/kiss
אַרומנעמען	enlacer/embrace
האַלדן	étreindre/hug
מאַכן קוצעניר-מוצעני	faire des câlins/cuddle

[סוף פֿון זײַט 5]

[...] און קיין פֿרילינג האָב איך קיין מאָל נישט געהאַט. [...] נאָך איידער איך בין געבוירן געוואָרן האָט עמעץ מיין פֿרילינג איבערגעלעבט. אַ דאנק בערגעלסאָנס פּסיכאָלאָגישער טיפֿקייט רופֿט אַרויס די ייִדישע מאַדאָם באָוואַרי אַזוי פֿיל רחמנות ווי די פֿראַנצויזישע. דער ייִדישער שרייבער דאַרף פֿלאַבערן "נישט מקנא זיין". צו פֿאַרשטיין די וויכטיקייט פֿון אַזאָ סטיל און פֿון אַזאָ דערגרייכונג וויל איך צוריקקומען צו פרעסע פֿערזן. ווען דער יונגער בערגעלסאָן האָט אַרויסגעגעבן נאָך אַלעמען, איז דער אַלטער קלאַסיקער נאָך געווען ביים לעבן. די פֿערזן פֿון „מאַניש“, געשריבן אַרום 1880, זיינען שטאַרק איראַניש. פרץ האָט קיין מאָל נישט געמיינט אַז די ייִדישע טעכטער זיינען

אַזוי ווי ער שילדערט זיי. מיט דער גאַנצער טיראַדע האָט ער געמיינט צו ווייזן אַז די ייִדישע שפּראַך און די ייִדישע ליטעראַטור זיינען נאָך נישט גענוג אַנטוויקלט צו באַשרייבן ניואַנסן פֿון געפֿילן. אויב פרץ האָט געלייענט נאָך אַלעמען אין 1913, האָט ער געקענט אויסמעסטן דעם גרויסן מהלך וואָס די ייִדישע ליטעראַטור איז אַדורך אין דער קורצער צייט (30 יאָר) זינט ער האָט אָנגעשריבן זיין פּאָעמע. און פֿאַרמאָגנדיק דעם שיינעם און טרויעריקן ראָמאַן פֿון בערגעלסאָן האָט ער מסתמא "געלאָזט פֿאַלן אַ טרער פֿון צופֿרידנקייט.

45. RAKHMONES pitié/pity 46. Flaubert 47. MEKANE ... envier/envy 48. MEHALEKH distance 49. MISTOME probablement/probably.

רעטענישן¹

ווער בין איך ?

- זעסט מיך דאָרט וווּ אַלץ הייבט אָן זיך, און איך בין אין מיטן² גאָס. קיינער האַלט מיך נישט פֿאַר ערנסט³, ווייל מע ווייס : איך בין אין שפּאַס⁴.

● אַ וויסער מויער⁵

און אַ געלער מויער ; וויל מען צוקומען צום געלן, מוז מען צעברעכן דעם וויסן.

● אַ ליילעך⁶ געשפּרייט⁷,

אַרבעט⁸ צעזייט⁹, אַ טעלערל אין מיטן.

● מײַן טאַטנס אַ זון

און מײַנער ניט קיין ברודער, ווער איז דאָס ?

[די ענטפֿערס אויף ז' 8]

1. devinettes/riddles 2. au milieu/in the middle of 3. prend au sérieux/takes me seriously 4. plaisanterie/in jest 5. mur/wall 6. drap/sheet 7. étendu/spread 8. petits pois/peas 9. semés/sowed.

סודאָקו¹

דאָס איז אַ ייִדישער „סודאָקו“. די אותיות² „א“ ביז „ט“ שטעלן מיט זיך פֿאַר³ די ציפֿערן 1 ביז 9. דער ציל⁴ פֿונעם שפּיל איז אויסצופֿילן דעם דיאַגראַם אַזוי אַז יעדער אות זאָל פֿאַרקומען בלויז איין מאל אין עידער שורה⁵, אין יעדער קאָלאַנע⁶ און אין יעדן קוואַדראַט⁷.

1. Sudoku 2. OYSYES lettres/letters ; sing. אות Os. 3. représentent/represent 4. but/aim 5. shure ligne/line 6. colonne/column 7. case/box.

ה	ו	ז						ב
	ג	ט	ו			ה		
ד			ז			א		ט
ז			א				ד	
	א	ג	ד		ב	ח	ה	
	ד				ג			ו
ו		ה			ט			ד
		א			ו	ז	ח	
ח						ו	ט	א

[לייזונג אינעם קומענדיקן נומער]

וווּ זענען מײַנע יונגע יאָרן

ווערטער און מוזיק : דודי¹ מייעראָוויץ

וווּ זענען מײַנע יונגע יאָרן ?

וווּ זענען מײַנע צײַטן ?

איך האָב פֿאַרשפּילט² מײַנע יונגע יאָרן אַזוי ווי מען שפּילט אין קאַרטן.

און ווען מען טוט אין קאַרטן שפּילן

שפּילט מען דאָך אין געלט

און איך האָב פֿאַרשפּילט מײַנע יונגע יאָרן אַזוי ווי מען שײַנע וועלט.

שפּריכווערטער¹

● ווען צוויי שפּילן אין קאַרטן מוז איינער

געווינען און איינער פֿאַרלירן.

● ווי מען שפּילט אַזוי טאַנצט מען. (ווי די

טאַנגעבערס באַשליסן, אַזוי דאַרף מען זיך פֿירן).

● שפּילן די גרילן² טאַנצן די וואַנצן³. (אלווע

אויף אַ יום־טובֿ⁴ בני אַרעמע לעיט)

● אַז דאָס מיידל קען ניט טאַנצן זאָגט זי – די

קלעזמער קענען ניט שפּילן.

1. proverbes/proverbs 2. criquets/crickets 3. punaises/bedbugs 4. YONTEF fête/celebration.

הילע פון דער צייטשריפט „האמער“

באָריס אַראָנסאָן האָט געלעבט אין די יונגע יאָרן אין קיעוו. דאָרט האָט ער, מיט דעם טאַטנס דערלויבעניש, שטודירט אין דער קונסטשול. אין יענער צייט האָט געבליט¹⁸ דער רוסישער אַוואַנגאַרד. ער האָט אָנטייל גענומען אין דער קולטור-ליגע (געשאַפֿן אין 1918), אַ געזעלשאַפֿט פֿאַר ייִדישער קונסט, ליטעראַטור און דערצײונג¹⁹. דעמאָלט האָט ער זיך פֿאַראַינטערעסירט מיט טעאַטער און זיך געלערנט סצענאָגראַפֿיע. אין 1920 איז ער געפֿאָרן קיין מאָסקווע און געאַרבעט פֿאַרן ייִדישן מלוכה²⁰-טעאַטער. שפעטער האָט ער געאַרבעט אין בערלין און פֿאַריז. אין 1923 האָט ער עמיגרירט אין ניו-יאָרק און ווײַטער געאַרבעט ווי דעקאָראַטאָר פֿאַר דער ייִדישער בינע²¹, דער עיקר²² פֿאַר מאָריס שוואַרצעס קונסט־טעאַטער.

פֿון 1930 אָן האָט ער באַשלאָסן צו אַרבעטן אויף בראַדוויי (וואו ער האָט געוואָנען אַ פֿאָר מאָל די „טאַני־פרעמיע“²³) און האָט זיך אין גאַנצן דערווייטערט פֿון ייִדישן טעאַטער. אַפֿשר²⁴ דערפֿאַר האָט מען שײַער נישט²⁵ פֿאַרגעסן אָט די וואַנדערלעכע בילדער און אַז אַראָנסאָן האָט ווי אַ קינסטלער געהאַט צוויי לעבנס.

די וואָס האָבן נישט געהאַט די מעגלעכקייט צו זען די אויסשטעלונג קענען הנאה האָבן²⁶ פֿונעם שיינעם בוך וואָס די גאַלעריע Le Minotaure האָט אַרויסגעגעבן מיט זײַנע בילדער אַרום ייִדישן טעאַטער, און אינטערעסאַנטע טעקסטן וועגן זײַן קינסלערישן וועג.

18. fleurissait/blossomed 19. éducation 20. MELUKHE d'État/State 21. scène/stage 22. ... IKER principalement/mainly 23. Tony Award, récompense à Broadway/theatrical prize 24. EFsher peut-être/perhaps 25. on a failli/nearly 26. HANOE ... prendre plaisir/enjoy.

(די ענטפֿערס פֿון ז' 7)

1. דער אות, „אַלף“² 2. אַן איי 3. דער הימל, די שטערן און די לִבְנֵה⁴ 4. איך.

1. OS ALEF la lettre "alef" (A)/the letter 'alef' (A) 2. LEVONE lune/moon.

דער יידישער טעם-טעם

אַ פֿעריאָדש בלעטל פֿאַר ייִדיש־לערנערס

דער ייִדישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פֿאַריזער ייִדיש־צענטער – מעדעם־ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט אַקווילע, יצחק, מאָרי, נאַטאַליאַ, עווילין, רובי.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem
29 rue du Château-d'Eau
75010 Paris

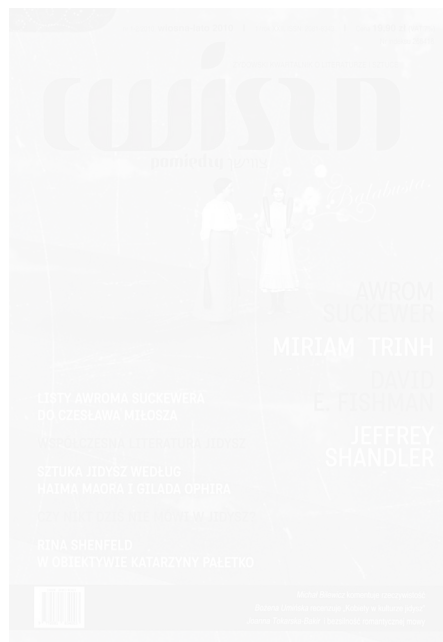
Tél. : 01 47 00 14 00

Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם ייִדישן טעם-טעם
אויפֿן אינטערנעץ : www.yiddishweb.com

פֿרייז : 2,50 אַייראָס און 2,50 אַייראָס

דער ערשטער נומער אַ רײַכען איבערבליק⁸ איבער דעם ייִדיש־לעבן און שאַפֿן אין פּוילן און אַנדערשוו אויף דער וועלט. און פֿאַר וואָס דער טיטל צווישן ? ווי עס זאָגט קאַראַליאַן שימאַנאַק אינעם לייט־אַרטיקל⁹, איז דער טיטל צו גלייך¹⁰ די פֿילאָסאָפֿיע פֿון דער צײַטשריפֿט : צווישן פּויליש און ייִדיש, צווישן פֿאַרגאַנגענהייט און איצט, צווישן פֿאַרשיידענע זשאַנערס און אויסדרוק־מיטלען¹¹.

8. DVOYRE Debora Vogel (1900-1942) 9. MIRYAM 10. ELIEZER 11. shimen 12. étendu/scope 13. NO'kHmILKhOMEDIKE d'après-guerre/postwar 14. YISROEL Israël 15. AVROM 16. MIKHOEL 17. panorama/overview 18. éditorial 19. à la fois/at the same time 20. moyens d'expression/means of expression.

[סוף פֿון זײַט 1]

שרײַבערין דבורה פֿויגל⁸ און לעצטנס האָט זי געענדיקט איר דאָקטער־אַרבעט וועגן דער ייִדישער קריטיק.

די צײַטשריפֿט איז אויף פּויליש. דער ערשטער נומער איז געווינדעט ייִדיש אין דער הײַנטיקער וועלט : מרים⁹ טרין, אליעזר¹⁰ נײַבאַרסקי און שמעון¹¹ נײַבערג דערציילן ווי צו דערצײען קינדער אויף ייִדיש. שלום בערגער פֿון ניו-יאָרק און זשיל ראָזיע פֿון פֿאַריז רעדן וועגן דער נײַסטער ייִדישער ליטעראַטור. דער ברייטער פֿאַרנעם¹² פֿונעם הײַנטצײַטיקן ייִדישלאַנד ווערט אילוסטרירט מיט אַרטיקלען וועגן האַמבורג און מעלבאָרן. אויך דער ליטעראַרישער טייל איז געווינדעט נאָכמלחמהדיקע¹³ שאַפֿונגען, דורך איבערזעצונגען אויף פּויליש פֿון ייִדישער פּראָזע אין ישראל¹⁴ – פֿון יאָסל בירשטיין (1920-2003), אַבֿרהם¹⁵ קאַרפּינאָוויטש (1913-2004), און מיכאַל¹⁶ פֿעלזענבאַום. אַ באַזונדערער אָפּטייל ווערט אָפּגעגעבן דעם אַנדעק פֿון לעצטנס פֿאַרשטאַרבענעם פֿאַעט אַבֿרהם סוצקעווער (1913-2010), וועמענס פֿאַעמע „צו פּוילן“ (1946) ווערט אָפּגעדרוקט אין איבערזעצונג און אין אַריגינאַל. מיט אַ סך אַנדערע אַרטיקלען וועגן ייִדישער שפּראַך, געשיכטע און קונסט גיט

לאַמיר זיך שפּילן...

יידישע געאָגראַפֿיע
וואו בין איך?

זומערצייט פֿאַרט מען אַ סך אַרום, איז דאָס אַ פּאַסנדיקער¹ מאָמענט פֿאַר אַ
געאָגראַפֿיע־שפּיל. איר דאַרפֿט טרעפֿן² וואו עס געפֿינט זיך אונדזער טוריסט, וואָס
פֿאַרט אַרום דער יידיש־וועלט.

1. אין ירושלים ד'ליטא³
2. די שטאָט וואו אַפּיל⁴ גאָט פֿילט זיך גוט
3. דאָרט וואו מע פֿאַרפֿאַרט⁵ אַ מאָל ניט ווילנדיק
4. אין דער שטאָט וואָס מע זעט צוזאַמען מיט לעמבערג⁶
5. דאָרטן וואוהין מען איז עולה־רגל⁷
6. אינעם פּוילישן מאָנטשעסטער
7. אין דער גאָלדענער מדינה⁸
8. אין דער שטאָט פֿון „חכמים“⁹
9. אויף דעם טרערן־אינדזל¹⁰
10. אין דער שטאָט וואו מע קען ניט האַלטן קיין סודות¹¹
11. אינעם לאַנד וואו ס'איז אַ מאָל געוואָרן זייער פֿינצטער (און וואוהין מע קען פֿירן שטרוי)¹²
12. אין דער שטאָט וואו ס'איז געבוירן געוואָרן דער גולם¹³
13. אין לאַנד וואו מע טרינקט וויין און מען עסט מאָמעליגע¹⁴
- א. ירושלים¹⁵
- ב. רומעניע
- ג. ווילנע
- ד. כעלם¹⁶
- ה. אָדעס
- ו. פּראָג
- ז. בויבעריק¹⁷
- ח. עליס איילאנד
- ט. קראָקע¹⁸
- י. מצרים¹⁹
- י"א. אַמעריקע
- י"ב. לאַדזש
- י"ג. בראָד²⁰

[די ענטפֿערס אויף ז' 8]

1. approprié/suitable 2. deviner/guess 3. YERUSHOLAIM-DELITE Jérusalem de Lituanie/Jerusalem of Lithuania 4. AFILE même/even 5. on s'égare/wanders off 6. aujourd'hui/now Lviv 7. ... OYLE-REGL on fait le pèlerinage/makes a pilgrimage 8. MEDINE pays/country 9. khakhomim sages/wise men 10. île des larmes/isle of tears 11. SOYDES secrets, sing. סוד SOD 12. paille/straw 13. GOYLEM Golem 14. polenta/corn pudding 15. YERUSHOLAIM Jérusalem 16. Chelm 17. bourgade fictive de Sholem-Aleykhem/fictional town of Sholem-Aleykhem 18. Cracovie/Cracow 19. MITSRAIM Égypte/Egypt 20. Brody.

זאָלאָג־שפּיל

אין יידיש איז דאָ עטלעכע אויסדרוקן¹ מיט נעמען פֿון חיות²
און אַנדערע בעלי־חיים³. פּרוּווט אויספֿילן די בלוזן⁴ מיט די
ריכטיקע ווערטער!

1. האָרעווען⁵ ווי אַ
2. וויינען ווי אַ
3. אַרומלויפֿן ווי אַ פֿאַרסמטע⁶
4. ציטערן⁷ ווי אַ אין וואָסער
5. ברומען⁸ ווי אַ
6. לאַכן מיט
7. קרימען זיך⁹ ווי אַ
8. הערן ווי דעם
9. אַנקומען מיט גרינע
10. פּאַסן ווי אַ אַ זאָטל¹⁰
11. פֿינט האָבן ווי אַ
12. נאָכלויפֿן ווי אַ
- א. יאַשטשערקעס¹¹
- ב. פֿיש
- ג. חזיר¹²
- ד. פֿערד
- ה. שפּין¹³
- ו. ווערעם¹⁴
- ז. ביבער¹⁵
- ח. הונט
- ט. קאָטער¹⁶
- י. מויז
- י"א. לייב
- י"ב. מאַלפּע¹⁷

[די ענטפֿערס אויף ז' 8]

1. expressions 2. khayes animaux (mammifères)/animals 3. BALE-KHAIM animaux, créatures/animals, creatures 4. blancs/blanks 5. travailler dur/work hard 6. FARSAMTE empoisonné/poisoned 7. trembler/shiver 8. rugir/roar 9. faire des grimaces/make faces 10. selle (cavalier)/saddle 11. lézards/lizards 12. khazer cochon/pig 13. araignée/spider 14. vers/worms 15. castor/beaver 16. matou/tomcat 17. singe/monkey.

1-ג. 2-ה. 3-ז. 4-ט. 5-א. 6-ב. 7-י. 8-י"א. 9-י"ב. 10-י"ג. 11-י.
12-ו. 13-ב.

אַ פּאַר דערקלערונגען :

גליקלעך ווי גאָט אין אָדעס = אַן אויסדרוק וואָס מיינט „זייער גליקלעך“

פּאַרפֿאַרן אין בויבעריק = פּאַרבלאַנדזשען ; מאַכן אַ לאַנגע דיגרעסיע ביים רעדן

זען קראַקע מיט לעמבערג = זען ליכטלעך פֿאַר די אויגן ווען מע קריגט אַ שטאַרקן קלאַפּ

כעלעמער חכמים = אַזוי רופֿט מען מענטשן פֿון דער שטאָט כעלם אין פּוילן, וואָס אינעם ייִדישן פֿאַלקלאָר זענען זיי גרויסע נאַראַנים
טרערן־אינדזל = אַזוי האָט מען אָנגערופֿן עליס־אײַלאַנד צוליב די שרעקלעכע באַדינגונגען אין דעם אויפֿנעם־צענטער פֿון אימיגראַנטן אין אַמעריקע

אַ סוד פֿאַר גאַנץ בראַד = אַ סוד וואָס איז ניט קיין סוד, אַ זאַך וואָס אַלע ווייסן

פֿינצטער ווי אין מצרים = איינע פֿון די צען מכות אין מצרים איז געווען פֿינצטערניש

פֿירן שטרוי אין מצרים = ברענגען עפעס דאָרטן וווּ מע דאַרף עס ניט, ווייל מע האָט שוין גענוג דערפֿון אויפֿן אָרט

[סוף פֿון זײַט 2]

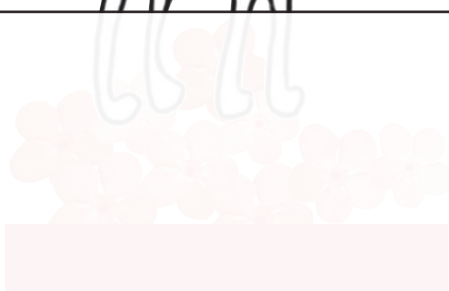
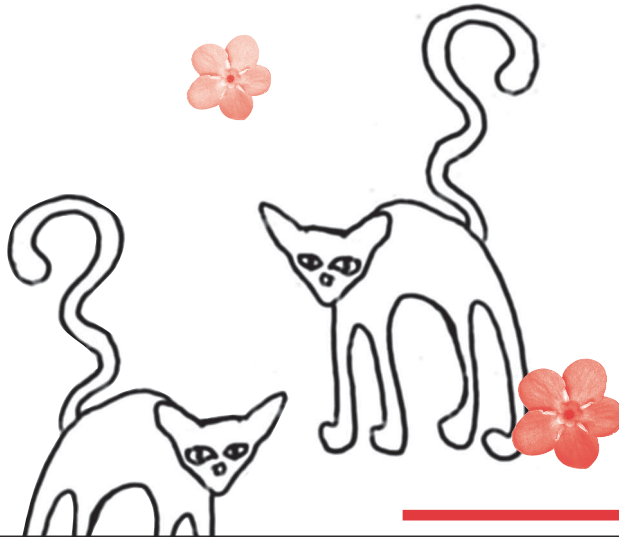
1-7. 2-ז. 3-י. 4-ב. 5-י"א. 6-א. 7-י"ב. 8-ט. 9-ו. 10-ג. 11-ה. 12-ח.

אַ פּאַר דערקלערונגען :

לאַכן מיט יאָשטשערקעס = זיך צווינגען צו לאַכן ווען עס ווילט זיך ניט.

הערן ווי דעם קאָטער = ניט הערן, ניט פֿאַלגן עמעצן.

אַנקומען מיט גרינע ווערעם = זײַן זייער שווער. ביישפּיל : ענדיקן דעם דאָקטאָראַט איז אים אָנגעקומען מיט גרינע ווערעם.

דער ייִדישער טעם־טעם

אַ פּערזאָנלעכע בלעטל פֿאַר ייִדיש־לערנערס

דער ייִדישער טעם־טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַריזער ייִדיש־צענטער – מעדעם־ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט אַקווילע, יצחק, מאַרי, נאַטאַליאַ, עווילין, רובי.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem
29 rue du Château-d'Eau
75010 Paris

Tél. : 01 47 00 14 00

Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם ייִדישן טעם־טעם

אויפֿן אינטערנעץ : www.yiddishweb.com

שוואַרץ פֿאַרגעסן ניט דערמאָנענדיק דעם באַרימטן פּסוק¹³ פֿון תנ"ך¹⁴, אינעם קאַפּיטל תהילים קל"ז¹⁵, וואָס הייבט זיך אָן מיט „בני די טיטכן פֿון בבל“¹⁶. אָט איז דער ציטאַט, אין דער איבערזעצונג אויף ייִדיש פֿון יהואש¹⁷ :

אויב איך וועל זיך פֿאַרגעסן, ירושלים,
זאָל מײַן רעכטע האַנט זיך פֿאַרגעסן [צו רירן].
זאָל צוגעקלעפט ווערן מײַן צונג צו מײַן
נעמען,

אויב איך וועל זיך ניט געדענקען,
אויב איך וועלנישט דערמאָנען ירושלים
אויף מײַן העכסטער שמחה¹⁸.

ווען מע זאָגט אַרויס אַ נאָמען פֿון אַ שלעכטן מענטשן, אַ רשע¹⁹, אַ שונא²⁰, וואָס מע וויל אַז ער זאָל דווקא²¹ ניט דערמאָנט ווערן, נאָר פֿאַרשוויגן²², פֿאַרגעסן, אָפּגעמעקט ווערן אויף אייביק, זאָגט מען ימח־שמו²³ אָדער ימח־שמו־זכרו²⁴. מע קען אויך רופֿן אַזאַ מענטש אַ ימח־שמו²⁵. אָבער אַז מע גיט צו דעם סופֿיקס – ניק : אַ ימח־שמו־ניק²⁶, ווערט דער אויסדרוק אָפּגעשוואַכט²⁷ – ס'מיינט נאָר אַליץ אַז דער מענטש איז אַ שלעכטער, נאָר שוין ניט קיין אמתער שטן²⁸.

ווען מע האַלט אין שרעבן אַ בריוו אויף ייִדיש און מע פֿאַרגעסט עפעס, וואָס טוט מען ? אַנשטאָט צו שרעבן פ.ס., וואָס איז דאָך לאַטייניש, שרעבט מען ע"ש. דאָס מיינט, פּראָסט אויף לשון־קודש²⁹, עיקר־שכחתי³⁰, „דאָס וויכטיקסטע האָב איך פֿאַרגעסן“. און ווי קענען מיר שרעבן וועגן דעם

13. ROSHE méchant/vilain 14. SOYNE ennemi/enemy 15. DAFKE justement/precisely 16. passé sous silence/not mentioned 17. YEMAKH-SHMOY' que son nom soit effacé/may his name be erased 18. ... VEZIKHROY que son nom et son souvenir soient effacés/may his name and his remembrance be blotted out 19. un être maudit/an accursed person 20. YE-MAKH-SHMOYNIK salaud/scoundrel 21. affaibli/weakened 22. E'MESER SOTN vrai démon/truly diabolical 23. LOSHIN-KOYDESH hébreu/Hebrew 24. IKER-shokhakhhti j'ai oublié le plus important/I forgot the most important 25. POSEK verset/verse 26. TANA'kh Bible juive/Jewish Bible 27. ... TILIM ... Psaume 137/Psalm 137 28. BOVL Babyllone/Babylon 29. YEHOVESH pseudonyme de/pen name of Solomon Bloomgarten (1872-1927) 30. YERUSHOLAIM Jérusalem 31. palais/palate 32. SIMKHE joie/joy.

סינאנימען-שפיל פֿאַר אָנהייבערס

אין די ווינטערדיקע¹ אויסדרוקן האָבן מיר פֿאַרביטן² געוויסע³ ווערטער מיט סינאנימען אָדער ווערטער וואָס האָבן אַן ענלעכן מיין⁴: אָדער מע האָט פֿאַרביטן אַ לשון-קודש-שטאַמיק⁵ וואָרט מיט אַ וואָרט פֿון גערמאַנישן אָפּשטאַם⁶, אָדער פֿאַרקערט⁷. געפֿינט די ריכטיקע ווערטער אין דער ליסטע לינקס און שרייבט איבער די אויסדרוקן לויט⁸ דער אָנגענומענער⁹ פֿאַרעם.

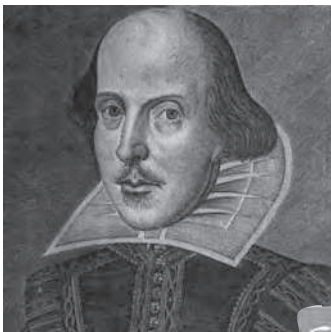
1. אָוועקמאַכן מיטן יד¹⁰ [= נישט נעמען ערנסט]
2. אויפֿן הימל אַ מאַרק [= אַן אויסגעטראַכטע זאַך אָדער אַ סך טומל צוליב גאַרנישט]
3. רעדן קלאָרע ווערטער [= רעדן דירעקט]
4. יבשה¹¹-צייטערניש [= אַ נאַטור-קאַטאַסטראָפֿע, ווען אַ שטיקל קאַנטינענט באַוועגט זיך]
5. האַלטן קריג [= זיך שלאָגן מיט אַרמיען]
6. אַ פֿראַגע אויף אַ מעשה¹² [= מע קען קיין מאָל נישט וויסן]
7. שיין ווי דער עולם¹³ [= זייער שיין]
8. אויף אַ שטים [= (זאָגן אָדער ליינענען) הויך, אַזוי אַז אַנדערע זאָלן קענען הערן]

די ענטפֿערס אויף זייט 8

1. suivants/following 2. échangé/changed 3. certains/certain 4. sens/meaning 5. Loshn-KOYDesh-... d'origine hébraïque ou araméenne/of Hebrew or Aramaic origin 6. origine/origin 7. le contraire/the opposite 8. selon/according to 9. habituel/conventional 10. YAD main/hand 11. YABOSHE terre ferme/dry land 12. MAYSE histoire, conte/story 13. OYLEM monde/world 14. DIBURIM paroles/words 15. MIL-kHOME guerre/war 16. KASHE question 17. KOL voix/voice 18. YARI'D foire/fair.

ווער בין איך ? טעאָטער-שפיל פֿאַר קענערס

עלף באַרימטע טעאָטער-מענטשן אָדער דראַמאַטורגן שטעלן זיך פֿאַר אין די ווינטערדיקע זאַצן. געפֿינט זייערע נעמען אין דער ליסטע לינקס.

1. איך האָב אָנגעשריבן די פיעסע „דער דיבוק“¹ וואָס נאָך מיין טויט האָט מען זי געשפילט אויף דער גאַנצער וועלט.
2. מע רופֿט מיר „דער טאַטע פֿונעם ייִדישן טעאָטער“.
3. מע רופֿט מיר „די מאַמע פֿונעם ייִדישן טעאָטער אין פּוילן“.
4. איך האָב אָנגעשריבן עטלעכע פיעסעס (ווי דאָס גרויסע געווינס) און אַ ראָמאַן וועגן דעם לעבן פֿון אַקטיאָרן בלאַנדזשענדע שטער².
5. מיין דראַמע די גאַלדענע קייט איז איינע פֿון די וויכטיקסטע אין דער ייִדישער ליטעראַטור, און דערצו איז איר טיטל געוואָרן אַ גאַנצער סימבאָל.
6. מיין דראַמע „דער סוחר פֿון ווענעדיק“³ האָט מען אַ סך געשפילט אין ייִדישן טעאָטער.
7. איך בין געווען באַרימט ווי אַן אַקטיאָר און רעזשיסאָר⁴ פֿונעם ייִדישן מלוכה-טעאָטער⁵ אין מאַסקווע.
8. איך האָב געגרינדט אין ניו-יאָרק דעם ייִדישן קונסט-טעאָטער⁶ און אויך געשפילט אין ייִדישע פֿילמען.
9. איך בין באַרימט מיט מינע מגילה-לידער⁷, וואָס מע האָט געשטעלט אויף דער בינע אין ישראל אין 1965.
10. איך האָב אָנגעפֿירט מיטן ייִדישן מלוכה-טעאָטער אין וואַרשע נאָך דער צווייטער וועלט-מלחמה⁸.
11. היינט קען מען מיר דער עיקר⁹ פֿון ייִדישע פֿילמען (ווי ייִדל מיטן פֿידל), אָבער איך בין אויך געווען אַ גרויסע טעאָטער „סטאַר“ פֿון „סעקאַנד אָוועניו“ אין ניו-יאָרק.

די ענטפֿערס אויף זייט 8

1. ... DIBEK Le Dibbouk/The Dybbuk 2. Étoiles errantes/Wandering Stars 3. ... SOYKHER ... Le Marchand de Venise/The Merchant of Venice 4. metteur en scène/director 5. MELUKHE-... théâtre d'État/State Theater 6. Théâtre d'art juif/Jewish Art Theater 7. MEGILE-... Chants du Rouleau d'Esther/Songs from the Scroll of Esther 8. MILKHOME deuxième guerre mondiale/2nd World War 9. ... IKER surtout/mainly 10. AVROM 11. SHOLEM-ALEYKHEM 12. SHLOYME 13. YITSKHOK-LEYBUSH PERETS 14. ESTER-ROKHL.

34. gomme/eraser 35. E'MESE véritable/real
36. MAZL chance/luck 37. conçu/designed
38. kHEYN charme/charm 39. représentation/production 40. À mi-chemin de la nostalgie/Halfway to Longing 41. et... et/both... and 42. MEKHA'BERTE auteure/auteur (fem.) 43. est tombée sur/fell upon 44. nous est venu à l'esprit/it occurred to us 45. challenge 46. échos/echoes 47. Mish-pokhe famille/family 48. émue/moved 49. surmonter/overcome 50. salle pleine/packed house 51. expérience 52. chaque détail/every detail 53. KISHEF magie/magic 54. je m'éclate/"I have a ball".

די ענטפערס אויף דעם סינאנימען-שפיל פון זייט 7

- 1.-ג. אַוועקמאַכן מיט דער האַנט
- 2.-ז. אויפֿן הימל אַ יריד
- 3.-א. רעדן קלאָרע דיבורים
- 4.-ו. ערד-ציטערניש
- 5.-ב. האַלטן מלחמה
- 6.-ז. אַ קשיא אויף אַ מעשה
- 7.-ח. שייך ווי די וועלט
- 8.-ה. אויף אַ קול

די ענטפערס אויפֿן טעאָטער-שפיל פון זייט 7

- 1.-ח. 7.-ה.
- 2.-א. 8.-י.
- 3.-ט. 9.-ו.
- 4.-ב. 10.-ז.
- 5.-ז. 11.-י.
- 6.-ג.

דער יידישער טעם-טעם

אַ פּעריאָדיש בלעטל פֿאַר ייִדיש-לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז אַ פּובליקאַציע פֿון דעם פּאַריזער ייִדיש-צענטער – מעדעם-ביבליאָטעק

אין דעם נומער האָבן מיטגעאַרבעט
טל, יצחק, מאָרי, נאַטאַליאַ,
עוילי, רובי, שרון.

YIDISHER TAMTAM
Maison de la culture yiddish
Bibliothèque Medem
29 rue du Château-d'Eau
75010 Paris

Tél. : 01 47 00 14 00

Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך ליינענען דעם יידישן טעם-טעם
אויפֿן אינטערנעץ : www.yiddishweb.com

פּרייז : 2,50 אַיראָס Prix : 2,50 euros

אניק פריס-מארגוליס אין לעבן (אויבן) און אין „אויפֿן האַלבוועג פֿון בענקשאַפֿט“ (רעכטס).

אויסצולערנען אַ מאָנאָלאָג פֿון 50 מינוט, אָבער נאָך שווערער זינגען געווען די שטאַרקע עמאַציעס וואָס דאָס האָט אַרפֿגעוועקט און די אָפּקלאַנגען וואָס איך האָב געפֿילט מיט דער געשיכטע פֿון מיין אייגענער משפּחה. אין אָנהייב בין איך געווען אַזוי גערירט אַז איך האָב נישט געקענט זיך איינהאַלטן פֿון וויינען. איך האָב געאַרבעט מיט שאַרלאַטן זיך אויסצולערנען ווי אַזוי מע קען האַלטן אַ דיסטאַנץ צום מאַטעריאַל און איבערקומען די עמאַציעס. שאַרלאַט דערקלערט שטענדיק אַז די עמאַציעס – זאָל זיין טרערן צי געלעכטער – דאַרפֿן אָנרירן דעם עולם, נישט די אַקטיאָרן. אויפֿן האַלבוועג פֿון בענקשאַפֿט האָט געשפּילט פֿיר מאָל אין פּאַריז פֿאַר אַן אָנגעפּאַקטן זאָל – און די עמאַציעס זענען טאַקע געווען ביים עולם !

אַביש קאַרנעלעל, וואָס שפּילט שוין לאַנגע יאָרן מיטן טרוים-טעאָטער, האָט שטאַרק געלויבט די צוזאַמענאַרבעט אָבער צום מערסטן שאַרלאַטס טאַלאַנט און פֿעיקייט. זי איז די איינציקע מיט אַ פּראָפּעסיאָנעלער דערפֿאַרונג אין דער טרופּע און גרייט צו יעדן אָספּעקט פֿון דער פּיעסע נעמענדיק אין אַכט אַלע פּיטשעווקעס. דערצו העלפט זי יעדן אַקטיאָר צו געפֿינען אַן אייגענעם וועג צו דער ראָלע. מיר האָבן אויך געוואָלט הערן עפעס פֿון די נייע מיטגלידער, די וואָס האָבן געשפּילט צום ערשטן מאָל. אַני וואַסערמאַן : „מיר האָט דאָס אויסגעזען ווי אַ כּישוף ! אַזוי ווי מע גייט אַריין אין קיך, מע נעמט באַזונדערע אינגרעדיענטן, מע מישט זיי צוזאַמען און מע באַקומט אַ ווונדערבאַרן קוכן. שאַרל פּערעל : „ווען איך רעד ייִדיש אויף דער בינע און איך הער אַז מענטשן לאַכן, פּלאַץ איך פֿון פֿאַרגענגן !“

„המנס מפּלה“ האָט מען פֿילמירט און מע האָלט אין צוגרייט אַ DVD. די טרופּע וועט שפּילן אין ניו-יאָרק אויף דעם קולטורפּעסט וואָס קומט פֿאַר פֿונעם 14טן ביזן 22סטן יוני.

איר קענט געפֿינען מער אינפֿאָרמאַציעס וועגן טרוים-טעאָטער אויפֿן וועבזייטל : <http://www.yiddishteater.org/>

[טויף פֿון ז' 1]

קומט אַליק מיט אַ מעקער* און שטעלט זיי צוריק, און נאָך דעם מישן מיר זיך אַלע אַריין צו זאָגן אַ מיינונג – ס'איז אַן אמתע* צוזאַמענאַרבעט !

שאַרלאַט זאָגט ווינטער : „מיר האָבן געהאַט מזל“ צו געפֿינען צוויי טאַלאַנטירטע מיטאַרבעטער : אַ ווונדערבאַרן פּיאַניסט, מאָרק אַלבערמאַן, וואָס האָט קאַמפּאָנירט און געשפּילט די גאַנצע מוזיק ; און מירי אַרט, וואָס האָט געשאַפֿן די שיינע קאַסטיומען. זיי האָבן צוגעגעבן אַ סך חן* צו דער אויפֿפֿירונג*.

וועגן דעם מאָנאָלאָג אויפֿן האַלבוועג פֿון בענקשאַפֿט האָבן מיר גערעדט מיט אַניק פריס-מארגוליס, דער אַקטריסע וואָס האָט אַ געפֿונען דעם טעקסט איי* געשפּילט די ראָלע. זי שפּילט שוין אַכט יאָר מיטן טרוים-טעאָטער. זי איז אויך אַ ייִדיש-לערערקע אינעם פּאַריזער ייִדיש-צענטער און אַ מחברע* פֿון ייִדישע לערנביכער. ליינענדיק באַריס סאַנדלערס בוך ריטע שיינעלעך פֿאַר רייטשעל (2008), האָט זי זיך אָנגעשטויסן אויף* דער דערציילונג „ערגעץ אויפֿן האַלבוועג פֿון בענקשאַפֿט“ וואָס איז איר שטאַרק געפֿעלן געוואָרן : „מיר זינגען געווען אין מאָנטרעאַל ווי מיר האָבן אָנטייל גענומען אינעם ייִדיש-טעאָטער-פּעסטיוואַל. דאָרטן האָבן מיר זיך געטראָפֿן מיט באַריס סאַנדלער, אַ ייִדישן שרעבער און הויפטֿרעדאַקטאָר פֿון דער ניו-יאָרקער צייטונג פֿאַרווערטס. שמועסנדיק וועגן די דערציילונגען פֿון זיין לעצט בוך, איז אונז אַינגעפֿאַלן* אַז דער טרוים-טעאָטער וואָלט געקענט אויפֿפֿירן דעם מאָנאָלאָג און אַז איך זאָל שפּילן די ראָלע. ס'איז געווען פֿאַר מיר אַ גרויסער פֿאַרמעסט* – ערשטנס, די טעכנישע שוועריקייט זיך

שפיל מיט יידישע מאכלים¹

אין די ווינטערדיקע זאצן האָט דער קאָמפּיוטער פֿאַרמישט די מאכלים און די טעג ווען מען עסט זיי. געפֿינט, וואָס עסט מען ווען !

1. אויף שבת² באַקט מען געוויינטלעך מצות³.

2. שבת איז דער הייליקסטער טאָג פֿון דער גאַנצער וואָך. מען עסט גאַרניט.

3. ראָש-השנה⁴ איז דער אָנהייב פֿונעם ייִדישן יאָר. פֿדי⁵ דאָס גאַנצע יאָר זאָל זיין זיס, עסט מען המן-טאָשן⁶.

4. יום-כיפור⁷ איז אַ גרויסער און אַ טרויעריקער יום-טובֿ⁸. פֿרומע⁹ יידן עסן לאַטקעס¹⁰ און פֿאַנטשקעס¹¹ דעם גאַנצן מעת-לעת¹².

5. יויד¹³, פֿיש און לאַקשן-קוגל¹⁴ זענען טראַדיציאָנעלע חנוכה¹⁵-מאכלים.

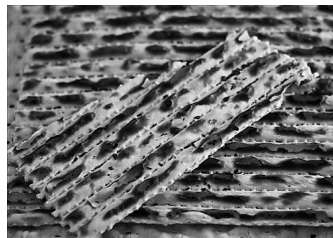
6. חמישה-עשר בשבֿט¹⁶, וואָס מען רופֿט אָן ראָש-חודש פֿון די ביימער¹⁷ און וואָס פֿאַלט אויס אין ווינטער, עסט מען עפל מיט האַניק.

7. פורים¹⁸-ציט פֿאַרשטעלט מען זיך¹⁹, מען טרינקט אַ סך און מען עסט בלינצעס מיט קעז²⁰.

8. פסח²¹ עסט מען ניט קיין געוויינטלעך ברויט, נאָר חלה²².

9. שבועות²³ עסט מען אַפֿט טרוקענע טייטלעך²⁴ און פֿיגן²⁵.

די ענטפֿערס אויף זייט 8

1. MAYKHOLIM plats/dishes, sing. מאכל MAYKHL 2. SHABES shabbat, samedi/shabbat, Saturday 3. MATSES pain azyne/matzo 4. ROSHESHONE Nouvel An juif/Jewish New Year 5. KEDE'Y afin que/in order to 6. HOMEN-... gâteaux au pavot/triangular pastry 7. YOM-KIPER Yom-Kippour/Yom-Kippur 8. YONTEF fête/holiday 9. pieux/pious 10. galettes de pommes de terre/potato pancakes 11. beignets/doughnuts 12. MESLES 24 heures/24 hours 13. bouillon/broth 14. pudding aux nouilles/noodle pudding 15. kha'NEKE Hanoucca/Hanucca 16. khamishoser bishvat Tu-bi-shvat 17. rosh-khoydesh ... Nouvel An des arbres/New Year of the trees 18. PURIM fête de Pourim/Purim 19. on se déguise/put on costumes 20. crêpes au fromage blanc/pancakes with white cheese 21. PEYSEKH Pâque juive/Passover 22. kHALE brioche tressée/hallah 23. shvUES Shavouot 24. dattes/dates 25. figues/figs.

רעטענישן¹

4. אויב איך האָב עס, קען איך זיך ניט טיילן און אויב איך טייל זיך האָב איך עס שוין מער נישט.

5. וואָס געפֿינט זיך ביים סוף² פֿון אַ רעגן-בויגן³ ?

6. וואָס האַלט שטענדיק ביים קומען נאָר קומט קיין מאָל נישט אָן ?

1. וואָס קומט פֿאַר איין מאָל אין אַ מינוט, צוויי מאָל אין אַ מאָמענט, און קיין מאָל ניט אין טויזנט יאָר ?

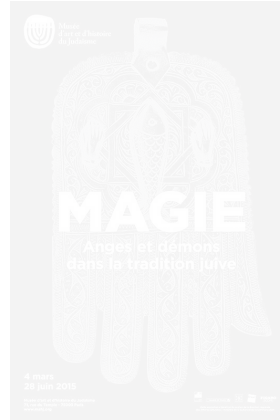
2. איך מאַך גוט ווען איך עס, נאָר איך שטאַרב ווען איך טרינק. וואָס בין איך ?

3. איך פֿאַר אַרום דער וועלט בלייבנדיק אויף איין אָרט. וואָס בין איך ?

די ענטפֿערס אויף זייט 8

1. devinettes/riddles 2. ... SOF à la fin/at the end 3. arc-en-ciel/rainbow.

רעכטס : פלאקאט פון דער אויסשטעלונג. אונטן : אן אמולעט מיט דריי מלאכים וואס דארפן היטן די קימפעטארין און מיט דער אויפשריפט וואס דארף פארטרייבן לילית. © DR.

נאך א בישפיל פון אעלכע קולטורעלע אויסטוישן איז דער אינטערעס פאר דער יידישער קבלה⁵³ ביי קריסטלעכע געלערנטע אין מיטל-עלטער⁵⁴. און לעצטנס, א דאנק די נייע עזאטערישע באוועגונגען, איז די קבלה נאך א מאל, אין דער מאדע... איר קענט באזוכן די אויסשטעלונג ביזן 28סטן יוני און לייענען דעם שיינעם קאטאלאג!

53. KABOLE Cabale/Cabbalah 54. Moyen Age/Middle Ages.

● די ענטפערס אויף דעם מאכלים-שפיל

פון ז' 7

1. חלה
2. יויד, פיש און לאקשן-קוגל
3. עפל מיט האָניק
4. גאַרניט
5. לאַטקעס און פּאָנטשקעס
6. טרוקענע טייטלען און פֿייגן
7. המן-טאַשן
8. מצות
9. בלינצעס מיט קעז

● די ענטפערס אויף די רעטענישן פון ז' 7

1. דער אות „מם“¹
2. א פֿייער
3. א פּאָסטמאַרקע²
4. א סוד³
5. דער אות „נון“⁴
6. דער מאָרגן

1. OS MEM la lettre/the letter מ/ם 2. timbre/ stamp 3. SOD secret 4. OS NUN la lettre/the letter נ/ן

דער יידישער טעם-טעם

א פעריאדיש בלעטל פאר יידיש-לערנערס

דער יידישער טעם-טעם איז א פובליקאציע פון דעם פאריזער יידיש-צענטער – מעדעם-ביבליאטעק

אין דעם נומער האבן מיטגעארבעט טל, יצחק, מארי, נאטאליא, עולין, רובי, שרון.

YIDISHER TAMTAM

Maison de la culture yiddish

Bibliothèque Medem

29 rue du Château-d'Eau

75010 Paris

Tél. : 01 47 00 14 00

Fax : 01 47 00 14 47

tamtam@yiddishweb.com

מע קען אויך לייענען דעם יידישן טעם-טעם

אויפן אינטערנעץ: www.yiddishweb.com

פרייז : 2,50 איראָס Prix : 2,50 euros

בישויף-גלאַטאַר

דער בישויף [kishef]	magie, sorcellerie ; sort/magic, sorcery; spell
די מכשפה (-ות) [MAKHSHEYFE]	sorcière/witch
די בישויף-מאָ'כערין (ס) [kishef-]	sorcière/witch
דער מכשף (ים) [MEKhashef]	sorcier/wizard
דער בישויף-מאָכער (-ס) [kishef-]	sorcier, magicien/wizard
דער מלאך (ים) [MALEkh - MALOKhim]	ange/angel
דער שד (ים) [shed - sheydim]	démon
די שדיכע (ס) [she'dekhe]	démone/demon (fém.)
לילית [LILIS]	Lilith
די קמיע (ות) [KAMEYE]	amulette/amulet
די שמירה (-ות) [shmire]	amulette/amulet
דאָס האַעלע (ך) [he'yele]	amulette portant la lettre ה/amulet with the letter ה
דער שיר-המעלות (ך) [shir-(h)AMAYLES]	Psaume 121 censé protéger la parturiente/Psalm 121 (to protect the expectant mother)
דער/די עין-הרע (ס) [EYN(H)ORE]	mauvais œil/evil eye
געבן אַן עין-הרע [EYN(H)ORE]	jeter un sort/put a curse on
דער רואה-רא-ני-ראה [ROYE-VEEYNE-NIRE]	personne invisible/invisible man
דער דיבוק (ים) [DIBEK - DIBUKIM]	dibbuk/dybbuk
דאָס וואָסערל	potion
דער שפראך (ך)	incantation
פאַרכישפּן [FARKI'shefn]	jeter un sort, ensorceler/enchant, cast a spell
פאַרכישפּט [FARKISHEFT]	ensorcelé/enchanted
אָפּשפּרעכן אַן עין-הרע [EYN(H)ORE]	exorciser/exorcise

– מיסטנס/mostly : א דייטשמעריזם וואָס איז שוין אָנגענומען אין יידיש.

האָט איר געפונען אַנדערע קרובישע ווערטער וואָס מיר האָבן נישט דערמאָנט ? שרייבט אונדז צו tamtam@yiddishweb.com ! אינעם קומענדיקן נומער וועלן מיר געבן שפראך-רעצות פאַר יידיש-לערנערס וואָס קענען העברעיש.

צום מקור⁶⁹ פונעם וואָרט, געדענקט מען אז אינעם יידישן וואָרט שטייט דווקא יי, און נישט קיין יי.

– לייב/lion : דאָ אַרבעט אונדזער שיטה נישט וויל lion אויף ענגליש קומט נישט פונעם גערמאנישן וואָרט (פאַרגלייכט מיט Löwe אויף דייטש), נאָר איז אַריינגעקומען אַ סך שפעטער אין ענגליש ווי אַ פֿרעמדוואָרט פֿון פֿראַנצויזיש.